

PENKI SLA TARYBOS NARIAI DALYVAVO svarbioje konferencijoje Washington

Gegužės 16 — 18 dienomis Washingtone įvyko nacionalinė konferencija, kurios tikslas buvo apsvaistinti pilietybės ir švietimo reikalus. Ją sukvietė JAV Vyr. Valst. Gynėjas, universitetų ir kitų augstųjų mokyklų vadovai. Dalyvavo daugiau kaip tūkstantis atstovų nuo įvairių įstaigų ir organizacijų. Jų tarpe buvo ir penki SLA atstovai: W. F. Laukaitis, P. P. Dargis, M. J. Vinikas, E. Mikužiūtė ir J. Maceina. SLA buvo vienintelė lietuvių organizacija, pakviesta į tą konferenciją.

Konferencijoje buvo iš viso 22 skyriai, penkiuose iš kurių dalyvavo minėtieji lietuvių atstovai. Lausime jų viešų pranešimų, ar buvo kas toje konferencijoje nutarta pilietybės bei švietimo reikalais, kas lietuvių noras atžvilgiu lietuvių interesus.

Pažymėtina, kad ta proga visi konferencijoje dalyvavę SLA vadovybės nariai buvo pakviesti pasakyti kalbas lietuviškai "Voice of Amerika" radijo programai.

GEGUŽĖS 30 DIENĄ atidengiamas paminklas Antanui Vanagaičiui

Gegužės 30, Kapinių Puošimo Dieną, Chicagoje, šv. Kazimiero kapinėse, atidengiamas paminklas prie Antano Vanagaičio kapo.

Paminklo projektas pagamintas vadovaujant dail. prof. Ignui Šlapeliui. Jis prižiūrėjo ir paminklo statybą. Paminklas yra iškirstas iš augščiausios rūšies mahagony akmens.

Paminkle yra iškirstas vėlinios Antano Vanagaičio galvos profilis ir populiariausio jo muzikinio kūrinio "Ei, pasauli, mes be Vilniaus nenurimsim!" gaidos.

Paminklas pastatytas ne tik vienų lietuvių sudėtomis lėšomis, bet taip pat ir lietuvių darbu: dailininkai, rangovai ir darbininkai — visi buvo lietuviai, tik akmuo imtas iš Amerikos žemės (Minnesotos valst.).

Paminklo atidarymo iškilmės įvyks gegužės 30 d., 12 val. Į tas iškilmes kviečiami visi lietuviai, kuriuos A. Vanagaičio dainos linksmino ir gaudino.

Sudėtinis atsikreipimas į Vokietijos vyriausybę

Mūsų Balfas drauge su viena latvių ir dviem estų panašiom organizacijom kreipėsi į Vakarų Vokietijos ministerį pirmininką Adenauerį lietuvių latvių ir estų tremtinių reikalais. Išdėstius jų padėtį ir nurodžius kodėl bei kiek jų turi nešvengiamai pasilikti Vokietijoje, prašyme išreiškiami pageidavimai, kad būtų sudarytos sąlygos jiems apsigyventi neišsibarsčius po visą Vokietiją, bet kiek galima glaudžiau, ir kad ten būtų galima išlaikyti jų savas mokyklas bei kitas kultūrines institucijas.

Prašyme primenama, kad kai tų žmonių tėvynės buvo laisvos,

EINA
36
metai

DIRVA

THE FIELD

Atsk. Nr
8
centai

ALTS SEIMO NUTARIMAI

Vadovybė perkelta į rytus. — Pirmininkas dr. M. J. Colney. — Atkreiptas ypatingas dėmesys į spaudą, svarbiausią idėjinio ryšio priemonę. — Pabrėžiamas reikalas aktyviai dalyvauti Tarybos, Balfio ir bendruomenės kūrimo darbuose, įtraukiant ir dalyvavimą nusistatymų sudaryme platesnius tautinės srovės sluoksnius, neapsiribojant delegacijomis vadovybėse

Giliai apgailestaudamas, Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos seimas turėjo sutikti su tuo faktu, kad ligšiolinis Sąjungos pirmininkas Antanas Olis pareiškė tuo tarpu negalėsiantis toliau eiti tų pareigų, būdamas per daug apsunkintas savo tiesioginiu darbu, kuris artimoje ateityje netik nemažėsiant, bet dar padidėsiant. Paaškęs šiai, apgailestina aplinkybei, seimas Sąjungos pirmininku ateinančioms darbo metams išrinko rytinės apygardos ir vieno iš veikliausių skyrių pirmininką — Dr. M. J. Colney.

Sąjungos Tarybon išrinkti: A. Lapinskas, A. Kalvaitis, J. Paplėnas, S. Biežis J. Bačiūnas J. Bartkus, S. Stankus, T. Blinstrubas — iš Chicagos; J. Ginkus, V. Abratis — iš New Yorko, A. S. Trečiokas — iš Newarko; M. Gureckas, B. Dūda — iš Waterburio; J. Kasmauskas — iš Bostono; Marija Sims — iš Detroito; P. J. Žiūrys, K. S. Karpius, dr. S. Tamošaitis, J. Smetona, A. Augustinavičienė — iš Clevelando.

Tuo po seimo įvykusiame posėdyje Taryba išrinko kitus keturis valdybos narius: I vicepirmininką — J. Kasmauską iš Bostono, II vicepirmininką — M. Gurecką, sekretorių — Br. Dūdą — abu iš Waterburio, ir išdininką — A. S. Trečioką, iš Newarko. Valdybos rinkimuose atsizvelgta į valdybos narių susisiekimo galimybes. Trys valdybos nariai dabar bus Waterburyje, kiti du irgi nepertoli.

Seimas išrinko taip pat Spaudos ir Informacijos komisiją, kurios uždavinys bus spręsti tautinės srovės spaudos ir apskritai savitarpinio informacinio ryšio reikalus. Tos komisijos branduolys sudarytas Clevelande iš penkių asmenų, įgaliojant tą komisiją išplėsti (valdybai kooptavimą tvirtinant) naujais nariais, kiek ir kur atrodys jų reikalinga. Komisijos branduolį sudarė: B. Gaidžiūnas, V. Rastenis, J. Smetona, A. Augustina-

jose gyvenę vokiečiai turėjo savas mokyklas, laikraščius ir kitokias institucijas.

Be to, yra prašoma leisti perkelti į Vokietiją apie 350 lietuvių latvių ir estų, pasiliekančių neišemigravusių iš Austrijos

Prašymą pasirašė Balfio pirmininkas kan. dr. J. B. Končius, Latvių Šalpos Fondo pirmininkas Harry W. Lielnors, Estų Šalpos Fondo pirmininkas Kaarel R. Pusta ir Pasaulinės Estų Sąjungos pirmininkas John E. Markus.

vičienė, D. Degesys.

Tarp artimiausių uždavinių numatyta pagyvinti Sąjungos delegacijų veikimą Tarybos bei Balfio vadovybėse ta prasme, kad Sąjungos nariai būtų dažniau ir smulkiau informuojami apie ten išskylančius klausimus, kad valdyba rinktų ir svarstytų iš narių tarpo kylančius pageidavimus bei sumanymus tų institucijų veikimo reikalais ir tuo pasiremama dažniau duotų nurodymų Sąjungos delegacijoms jose. Tas pats nusistatymas buvo ir dėl dalyvavimo lietuvių bendruomenės kūrimo darbe.

Siekiant, kad visos Sąjungos delegacijos tarporganizaciniuose junginiuose turėtų tinkamas sąlygas reikšti apsvaistytus visos tautinės srovės nusistatymus.

Seimas iš dalies pakeitė ir Sąjungos įstatus ta prasme, kad ateityje Sąjungos seime skyriai būtų atstovaujami jų pirmininkų ir atstovų nuo kiekvienos pilnos ar nepilnos dvidešimties narių. Dar nurodyta visa eilė reikalingų papildymų bei pataisymų įstatuose, bet tai pavesta parengti kitam seimui. Valdyba įgaliojta tuo reikalu sudaryti specialią komisiją.

Kitas seimas dabar numatyta šaukti nelaukiant įstatuose numatyto maksimumo — dvejų metų: jis turės įvykti po metų ar net greičiau.

Šiame seime dalyvavo 92 nariai su balso teise, be to, buvo apie 40 svečių. Seimo darbo są-

lygos buvo idealios. Seimas pareiškdamas pp. Bačiūnams už tai gilią padėką, įteikė jiems šiam seimui atminti dovaną — dail. Vijeikio pieštą paveikslą.

Seimas priėmė visą eilę rezoliucijų visuomeniniams ir kultūriniais klausimais, kurios bus paskelbtos gavus jų tekstus iš seimo sekretoriato. Jose ypatingas dėmesys atkreiptas į anti-komunistinės akcijos, jaunimo organizavimo, Lietuvių Muziejiaus, Lituanistikos Instituto, Centrinės Lietuvių Bibliotekos reikalus ir kt.

Kitame nmeryje numatome paskelbti daugiau pastabų iš seimo eigos, taip ir visą eilę nuotraukų.

CLEVELANDE RENGIASI PAMINĖTI skaudžių birželio įvykių dešimtmetį

Birželio viduryje sukanka 10 metų, kai Lietuvą ir kitus Baltijos kraštus okupavę bolševikai įvykdė pirmuosius masinius visų trijų tautų trėmimus į Sibirą.

Clevelande gyvenę lietuviai rengia šių lidnų sukaktuvių plačios apimties minėjimą. Prie lietuvių į tą patį minėjimą kartu aktyviai prisideda latviai ir estai.

Minėjimą sudarys:
a) specialios pamaldos Clevelando katedroje, kurių metu giedos A. Mikulskio vedamas vyrų choras;
b) Genocido parodos atidary-

mas Public Auditorium (ji truks kelias dienas) ir c) iškilmingas aktas su atitinkamu koncertu.

Ypač daug dėmesio skiriama genocido parodai. Joje dokumentuotai vaizdžiai parodoma, kaip bolševikai vykdė lietuvių tautos išnaikinimą.

Į Genocido parodos atidarymą numatyta sukviešti visus dabar Clevelande gyvenančius bolševikų kalintus lietuvius. Tai svarbūs gyvi išlikę komunistinio teroro liudininkai.

Daromi žygiai genocidos parodos atidarymui perduoti per televiziją.

kraugerys pareikalaus ir jų aukos.

Tėvynėje kenčiančių mūsų brolių ir seserų akys krypta į mus, Amerikos lietuvius, jau praeityje daug kartų Lietuvai jos nelaimėse gelbėjusius. Dabar, kai pati lietuvių tautos gyvybė yra pavojuje, mūsų pagalba turi būti gausi ir nuolatinė. Turime daryti visa, kas tik mūsų jėgomis įmanoma, lietuvių tautai nuo sunaikinimo išgelbėti ir krašto laisvei grąžinti.

Dešimties metų sovietinio teroro Lietuvoje minėjimo progą tokia pagalba bus efektingai suteikta, jei Amerikos lietuviai visose jų gyvenamose vietovėse

1) vieningai pareikš protestą prieš Sovietų genocido veiksmus Lietuvoje, demaskuodami tikrąjį raudonojo imperializmo veidą ir reikalaudami Lietuvai užtarmos ir pagalbos, ir 2) piniginėmis aukomis dosniai parems tą akciją, kurią Amerikos lietuviai veda Lietuvai išlaisvinti.

Amerikos Lietuvių Tarybos paskelbtas Laisvės Mobilizacijos Vajus tebeina. Nustatyta jam \$100,000 suma privalo būti sukelta. Iki šiol tik kelios veiklės lietuvių kolonijos pasiekė savo kvotas. Turi sukrusti visi patriotingieji Amerikos lietuviai, kad Lietuvos laisvinimo darbai nepritrūktų lėšų.

Taigi, minėdami liūdnuosius birželio mėnesio įvykius ir keldami balsą prieš lietuvių tautos naikintojus, parodykime savo nuoširdų atsidavimą šventam Lietuvos reikalui gausiomis aukomis.

Ši dešimties metų bolševikinio smurto sukaktis teprimena kiekvienam lietuviui ir kiekvienai lietuvių organizacijai mūsų pareigą — dirbti ir kovoti, kad mūsų tėvų žemė būtų laisva.

Aukus siųsti Amerikos Lietuvių Tarybos Centrai (1739 South Halsted Street, Chicago 8, Ill.), kuris jas perduos kur reikia.

Amerikos Lietuvių Taryba Vykdamosis Komitetas

L. Šimutis, pirmininkas
A. A. Olis, vicepirmininkas
Dr. P. Grigaitis, sekretorius
M. Vaidyla, išdininkas

Lietuvos Ažuolo šventė Annapoly ir Baltimorėj

Šį sekmadienį, gegužės 27 d. Marylando sostinėje Annapolyje rengiama tradicinė Lietuvos Ažuolo aplankymo šventė. Šventės rengimu rūpinasi Baltimorės Lietuvių Draugijų Taryba. Šventės dalyviai bus Marylando gubernatoriaus T. R. McKeldin svečiai. Iškilmės Annapoly prasidės sekmadienį, lygiai 11 valandą.

Tą pačią dieną 2:00 val. Baltimorėje, lietuvių salėje, iškilmingai šventės dalyvių pietūs.

BIRŽELIO ĮVYKIŲ minėjimas New Yorke

New Yorka Lietuvių Taryba, latvių ir estų komitetų atstovai sudarė jungtinį Baltijos Valstijų Laisvės Komitetą, kuris tvarko visus paminėjimo reikalus. Lietuviams bendrame komitete atstovauja Petras Montvila, adv. St. Briedis, Marijona Kižytė, Juozas Ginkus ir Barbora Darlys. Minėjimas rengiamas šeštadienį, birželio 16 d., Carnegie Hall teatre.

Dedamos pastangos gauti New Yorko gubernatoriaus proklamaciją, skelbiančią birželio 16 dieną "Baltic States Freedom Day".

Minėjimo programoje dalyvaus Lietuvos gen. konsulas J. Budrys, kaip min. Žadeiko atstovas, Latvijos chargė d'affaires J. Feldmanis ir Estijos — J. Kaiwas.

Programoje dalyvaus lietuvių, latvių ir estų chorai ir solistai: P. Stoškiūtė, estų smuikininkė Carmen Berendsen ir latvių čelistas I. Narunas.

New Yorko ir apylinkių lietuviai bilietus į minėjimą gali gauti liet. laikr. redakcijoje, ir pas Liet. Tarybos pareigūnus: P. Montvilą — 251 Etna St., Brooklyne, J. Ginkų — 495 Grand St., Brooklyne, St. Briedį — 197 Havemeyer St., Brooklyne, A. S. Trečioką — 314 Walnut St., Newark, N. J.

Lietuviai veteranai parados New Yorke

Amerikos Lietuvių Legiono Dariaus ir Girėno Postas Nr. 1, kaip kasmet nuo 1935 m., dalyvaus šių metų Decoration Day parade gegužės 30 d.

Lietuvių dalinys renkas 9 val. West 75th St., tarp Broadway ir West End Ave., New Yorke. Jis bus 6-tos divizijos sudėtyje.

Dalinui vadovaus Posto vadas (naujas viso Lietuvių Legiono vadas) kpt. Petras Jurgėla. Adjutantais bus plk. Iz. Kraunaitis, adv. K. R. Jurgėla, Petras Mikalauskas ir Vincas Vyšnius.

Kviečiami visi lietuviai buvę kariai.

Dalyviai parados West End Avenue iki 72-os gatvės, po to suks į Riverside Drive ligi 95 gatvės (LAIC)

Laiškanešiai prašo skaitytojų užtarmos

Sunku būtų rasti tokį asmenį, ypač šeimą, nekalbant jau apie įstaigas bei įmones, kurie nesinaudotų laiškanešių patarnavimais. Nuo jų tinkamo pareigų atlikimo pareina labai daug mūsų visų reikalų. Juk nuo laiku ar nelaiku kokio laiško gavimo karta pareina net žmogaus ateitis.

Laiškanešių sąjunga kreipiasi į laikraščių skaitytojus, prašydama ir jų užtarmos. Reikalas liečia jų atlyginimo sutvarkymą.

Dabar laiškanešių atlyginimas \$2670 per metus, o laiškų skirstytojai gauna 100 dolerių mažiau. Jie prašo rašyti laiškus saviems atstovams į kongresą, prašant remti Miller Bill H. R. 244, arba savo senatoriams, prašant remti Johnston - Langer - Neely - Ecton Bill S. 355.

Visi kelia rankas, tik Malikas nekelia... Tai Jungtinių Tautų Organizacijos Saugumo Taryba nutaria uždrausti perduoti Kinijai ginklus ir kitokias karines reikmes medžiagas. Pirmiau daugelis Saugumo Tarybos narių nenorėjo to nutarimo priimti, bet kai kinai pradėjo ofenzivą, net ir anglai jau nebesvyravo dėl tos rezoliucijos. Rezoliuciją pasiūkė JAV delegatas.

KAS ir KUR

• Vliko deleguotas min. J. Savickis lankosi Skandinavijoje ir sėkmingai atnaujina ryšius su tų kraštų vyriausybėmis. Be kitų — jį priėmė Švedijos užsienio reikalų ministeris Unden, su kuriuo mūsų ministeris turėjo išsamų 40-ties minučių trukusį pasikalbėjimą Lietuvos — Švedijos santykių reikalais ir aptarė dabartinę politinę situaciją.

• Vliko būstinėje lankėsi tarnybiniais reikalais iš Prancūzijos atvykęs gen. št. pulk. J. Lanskoronskis.

• Vliko pavedimu, URT valdytojas J. Brazaitis ir IT valdytojas T. Šidlauskas pradėjo šio mėnesio lankėsi Bonnoje, kur sėkmingai tęsė ryšių su mezgimą bei susidomėjimą.

• Vliko narys kap. A. Siliūnas gegužės 13 d. išemigravo į JAV. Jo vietoj dabar LLKS Vlike atstovauja žurn. Simas Miglinas.

• Balso centro parėdymu ligšiolinis Balso direktorius Europai J. Valaitis gegužės 30 d. savo pareigas perdavė VLB valdybos pirmininkui Pr. Zunde ir pats grįžta į JAV. Balso įstaiigos Europoje likimas neišskus.

• Buv. Balso direktorius Europai J. Valaitis neseniai turėjo auto katastrofą, kurios metu buvo sužeistas jo veidas.

• Vliko pirmininko M. Krupavičiaus sveikata pastaruoju metu žymiai pablogėjo, ypač po neseniai jo turėtosios širdies atakos.

• Toronto lietuvaitė Marija Aldona Pauliūtė, kuri dabar vaidina Hollywoodo statomose filmose, laikoma viena iš kylančių kino žvaigždžių. Filmose ji vadinama Marie Aldon vardu. Artistė kalba gražia lietuvių kalba.

• Komunistai giriasi, kad Vilniuje, prie Neries upės, bus pastatytas 100 butų namas. Dabar tas namas dar tik popieriuje, o nuo Vilniaus okupacijos pradžios ten pastatyta iš viso tik keli namai.

• Alena Devenienė paskirta nare, vieton buv. prezidento K. Griniaus, į tarptautinę ūkininkų sąjungą.

• Chicagoje sudarytas komitetas Kazio Griniaus prisiminimams leisti. Komitetą sudaro: P. Grigaitis, M. Mackevičius, A. Rūkas ir M. Simonaitis.

• Iš Romos praneša, kad Popiežius apdovanojęs ordenu Dr. P. Karvelį ir jo žmoną.

• Anglijoje "Pradalgės" leidykla išleido John Steinbach knygą "Tarp pelių ir vyrų". Knygą vertė K. Barėnas. J. Steinbach yra vienas iš geriausių amerikiečių rašytojų.

• Dirvos redakcija gavo paminėti "Aidų" žurnalo ketvirtąjį numerį. Jame eilė aktualių rašinių. Numeris iliustruotas dailininko Rimšos kūriniais.

• W. F. Laukaitis, SLA pirmingas Md. gubernatoriaus paskirtas Baltimorės centrinio distrikto policijos vyriausiuoju teiseju.

• Skaityk ir garsinkis Lietuvių Naujienose, paveiksluotas 32-jų puslapių mėnesinis žurnalas. Įsteigtas 1938 m. Prenumeratos kaina 1 metui \$2.00; 3 metams \$5.00. Adresuok:

LIETUVIŲ NAUJIENOS
332 N. 6th St., Philadelphia 6, Pa.

KAI RADIJAS ŠAUKĖ PRIE GINKLO

Karo pradžia ir sukilimas Lietuvoje prieš 10 metų

I. POGRINDŽIO GRUPĖ RADIOFONE

Bolševikų okupacijos metų žiemą dirbau Kauno Radiofono (tuo metu pakrikštyto "Radijo Komitetu") radijo kontrolės skyriuje. Skyriaus vedėju buvau paskirtas aš. Be manęs skyriuje buvo devyni jauni vyrai — kontrolieriai, kurių pareigos buvo sekti radijo trukdymus ir "medžioti" radijo žuikius. Skyrius buvo naujas radiofone, perkeltas iš Kauno Telefono - Telegrafo stoties. Nauji buvo ir vyrai skyriuje. Be manęs ir dar vieno "seno vilko" visi buvo naujai, jau bolševikų laikais, priimti. Dauguma jų tiko kiekvienai avantiūrai, tik ne įstaiigos darbu. Mūsų darbu reikėjo dar ir techninių žinių, o jų mano vyrai neturėjo.

Nors darbas mūsų skyriuje ir nėjo taip, kaip reikėjo, užtat nuotaika jame buvo puiki. Greitai susipratome, vienas kitą pažinome ir nereikėjo nei į šalis žvalgytis, nei liežuvio už dantų laikyti. O tai jau buvo daug tokių netikrų laikais. Vyrai buvo linksmi, energingi ir visi lietuviai patriotai. Suprantama, kad visi jautėmės esą "pogrindyje", nors jokio ryšio su pogrindžio organizacijomis neturėjome ir visa mūsų veikla pasireiškė tik priešsąjonių anekdotų pasakojimu...

Kas darėsi kituose radiofono skyriuose, mes beveik nežinojome. Kiti tarnautojai mus laikė lyg ir įsiveržėliais. Juk visi buvo meno ar politikos žinovai — dideli žmonės, o mes tik prasti juodadarbiai. Todėl mūsų santykiai su kitais buvo visoki. Ne nuostabu, kad nedrįsime nei teirautis apie pogrindį kituose skyriuose. Berods jo ir nebuvo.

Bet tas nieko neveikimas pradėjo jau net deginti. Man ro-

BALYS GRAZULIS

dėsi, kad mes, visas skyrius, tokie padaužos, galėtume ir pavojingiam darbu tikti, ne vien iš bolševikų šaipytis. Juk tai buvo vieningas būrys jaunų, karštų vyrų — rimta pajėga, o vien tik niekais užsiminėjome. Tiesiog gėda mane graužti pradėjo. O esame tokiam svarbiame poste! Norėjosi nuo tuščių plepalų pereiti prie sąmoningos, tikslios turinčios veiklos, bet niekas mūsų nemėgino užverbuoti, o patys nežinojome kur pasisiūlyti.

Bet kartą vienas iš mano pažįstamų radiofone, atsargos leitenantas M., sutikęs mane išvietoje, įdėvė pogrindžio literatūros. Susipažinome su juo dar kariuomenėje ir čia, radiofone, mūsų santykiai buvo šilti.

Tai buvo pradžia. Nuo to laiko jis aprūpindavo mane pogrindžio spaudiniais reguliariai. Žinoma, jį skaitydavo visas skyrius.

Netrukus po to, pogrindžio spaudinių man pasiūlė ir buvęs trumpą laiką mano skyriuje, paskui perėjęs dirbti į technikos skyrių prie šviesofono, draugas B. B. (Vokiečių okupacijos metu B. B. buvo Laisvės Kovotojų sąstovo radistas. Gestapo suimtas, kankintas ir tik prieš pat galutinį nukankinimą amerikiečių iš kalėjimo išvaduotas).

B. B. buvo vienas mano kariuomenės meto draugų, todėl jam nereikėjo ilgai manęs stebėti, kad galėtų pasitikėti. Pasirodė, kad jo turimas kontaktas su vienu asmeniu, jei ne iš paties aktyvistų štabo, tai neabejotinai stovinčio arti jo. Per B. B. ir aš įsijungiau į aktyvistų eiles. Kol kas tas įsijungimas tepasireiškė vien slaptos spaudos skaidymu, bet tai jau buvo šis tas.

Vieną dieną bičiulis M. pakvietė mane į valgyklą vakarienės. Po vakarienės, nuošaliame kamputyje, prie alaus stiklo jis atidengė savo kortas. Jis turįs ryšių su aktyvistų vadovybe ir gavęs uždavinį suorganizuoti radiofone kovinę pogrindžio grupę.

Iš susijaudinimo aš net virpėti pradėjau. Ilgai šito laukiau! Savo ruožtu aš papasakojau jam apie savo vyrus, paminėjau B. B. ir grupę buvo suorganizuota.

Kad turime ryšį su aktyvistais, savo vyrams nepasakiau. Žinojau, kad reikalui esant jie eis su manim, o žinodami iš anksto, kad esame numatyti specialiam uždaviniui, galėtų išsiplėsti. Papasakojau tik vienam, taip pat kariuomenės dienų draugui J. Norėčiau, kad būtų žmogus, kuris, man iš rikiuotės iškritus, palaikytų ryšį su kitais grupės branduolio nariais: leitenantu M. ir B. B. Nors mūsų grupė buvo negausi, bet joje buvo vyrai, tinkantys kokią patarimą. Vyrai smarkūs, drąsūs ir patriotai.

Netrukus M. mane supažindino su mums duotu uždaviniu. Girdi, laukitino sukilimo atveju mūsų darbas bus padėti užimti radiofoną. Sutartą valandą mes sukylam, areštuojam pavojingiausius asmenis ir įleidžiam radiofonui užimti paskirtą aktyvistų būrį. Vėliau padedam radiofoną ginti. Man išreikšus susirūpinimą dėl ginklų, M. patikino, kad būsimie apginkluoti laiku. Ir kad parama ateis tą pačią minutę.

Kiek vėliau ir B. B. papasakojo, kad ir jam pažadėta ginklų ir parama.

Pasidariau aktyvistu, gavau uždavinį, ruošiausi darbu, o nežinojau, nei kas aktyvistų sąjūdžiui vadovauja, nei kas stovi už

Kas gali sakyti, kad šunys negudrūs? Šių dviejų šunų savininkas brooklynietis mano, kad jo šunys yra gudresni už daugelį Broadwayaus sukčių... Čia jie naudojami žmonėms įtaisyti šulinį.

vadų nugaros. Net ir nesidomėjęs tuo. Netgi buvo geriau nežinoti jokių vardų, be savo ryšio ninko. Ir man buvo visiškai vieti, kokia partija šį ratą suka, koki žmonės šį sąjūdį veda. Nors ir pats velnias, bet tik už Lietuvos laisvę veda!

Tokie buvo ir mano draugai. Ir nors aš spėjau, kad jie palaiko ryšį per tą patį "arti vadovybės stovintį" asmenį, kurį ir aš šiek tiek pažinojau, bet nei karto nepaprašiau jų, kad ryšinio pavarde pasakytų.

Taip pradėjom ruošti radiofono užėmimui. Tardavomės su M., ką darysim tuo ar kitu atveju, kokią taktiką naudosim, jeigu ta valanda bus įstaigos darbo metas, ir kokią, jeigu tai bus paskirta nakčiai ar sekmdienai. Pereidavom šnekučiuodamiesi per kiemą, rinkdavom gynimo pozicijas ir bandėm spėlioti mūsų galimybes.

Taip besitariant, atėjo pava-

saris ir žinia, kad reikia laukti rusų — vokiečių karo. Tai reiškė, kad sukilimas turės įvykti karui prasidėjus ir kad tokiu metu radiofonas bus stipriai saugojamas. Tai reiškė, kad mūsų grupelės uždavinys bus sunkesnis ir kad kova bus žiauri ir kruvina. Buvome kupini pasiryžimo ir pasitikėjimo. Kad tik greičiau!

Birželio išvežimai mūsų grupės nepalietė. Tai buvo laimė. Laimė ir tai, kad karas turėjo prasidėti po kelių dienų. Lūkesys ir įtempimas augo. Augo ir nerimas, kad, kad vis dar nėra pažadėtų ginklų ir tikslesnių instrukcijų.

(Bus daugiau)

•PAKELIUI Į MIRTĮ — B. Gaidžiūno aprašymai apie pergyvenimus vokiečių kalėjimuose. 231 pusl. Kaina \$1.00

MEDŽIOTOJO RAGAS

Nelė Mazalaitė

(Tęsinys iš pereinamo numerio)

Argi iš tikrųjų viskas pasibaigė? O, taip. Praėjo visa žiema ir niekur nebuvo girdėti neramaus miškų balso. Buvo galima spėti užmiršti daug ką, ne tik tokių nereikšmingų susitikimų, ir štai jau prasidėjo pavasaris. Prieš pačias Velykas, grįžusi vieną priešpie-tį iš miesto, ji girdėjo:

— Buvo girininkas, — sako vyras. — Pasėdėjo visą pusvalandį. — Ir ji ima garsiai juoktis. — Kodėl? — klausia jis, o ji vis juokiasi:

— Mielas, bet aš negaliu įsivaizduoti, ką jūs kalbėjote tokį ilgą laiką, su jūsų abiejų nekalbimu. Nejaugi jūs svarstėte, kad jis padarė neblogai, palikdamas mane tau?

— Idiotėlis tu, — sako apkabindamas ją. — Tikrai, aš jokiu būdu nemo-kėčiau pasakyti, ką, būtent, mes kalbė-jome, bet, rodos, tylėta nebuvo. O pas-kui jis privertė mamą paimti jo atneštą dovaną, atseit, cukraus: jis, esą, gavęs labai pigiai ir daug pirkti — tu juk ži-nai jo manieras pareikšti savo prašy-mams įsakymo pavidalu.

— Žinau, — sako ji pikta, kaip jūs galėjote priimti!

— Bet jis taip pat žino tave, mie-loji, — sako jis irzliai, — jis pasakė: puiku, kad jūsų ponios nėra. Pasiteisi-nimui jis pasakė, jog ateisias išgerti ar-batos.

Šito jis nepadarė, bent per tą lai-ką galėjai sugerti kalną cukraus. O viškėj, nesirūpino miestu, bombardavi-visą ilgą vasarą jie prabuvo Jono tē-mu, nei svečiai. Ir jau ruoduo gulėjo miesto gatvėse, purvino jas ir šaldė, kai vieną vidurdienį į kiemą įsuko sunkvežimis. Žinoma, argi tai svarbu, — bet jis sustojo po virtuvės langu ir darbininkai ėmė iškrauti malkas. — Kas čia dedasi? — galvoja Jolė. Ji viena namie ir išeina pažiūrėti. Ir tenai pamato girininką. Jis stovi nuoša-liai ir abejingai žiūri, kaip vyrai sude-da pagalius.

Jis abejingai pakelia skrybėlę, kai ji be žado žiūri. Ir praėina kiek minu-čių, kol pagaliau ji sako:

— Man rodos, čia dar gyvenam mes... — Jis, nusiimdamas pirštines, artinasi prie jos ir kalba be šypsenos:

— Ko gi aš būčiau čia, jei būtų ne taip. — Jis suima jos pirštus į savo del-ną. — Aš sapnavau, kad jie labai suša-

lę, — sako jis tyliai, ir kažinkas, kaip tolimas neaiškus rago garsas yra jo balse ir akyse, ir tai nepatinka jai. — Bet man taip tik rodosi, — sako ji sau, ir sako jam:

— Ką gi su jumis daryti, patar-kit!

— Galiu padėti užkurti krosnį. Vargiai jūs išmokote ir dabar uždegti tokią paprastą ugnį, — jis kalba taip, kad ji nori klausyti: — ar jūs mokate šypsotis, bet tuojau ir mato, kad jis šypsosi: — O, yra kas ir krosnį pakurs, matau jūsų namiškius, — jis lenkiasi į lango pusę.

Tenai stovi Jonas, tuojau pasiro-do ir mama. Ir jie abu išeina čia. Vyrai užsiruoko, kiekvienas savo, bet Jonas yra toks pakankamai malonus, ir jis taip kviečia svečių užteiti, jog tas ir nespriešina. Jis nesispaudo ir prieš ma-mos raginimą truputį užkąsti, jis net šiek tiek pasakojasi apie save: jis pas-kirtas vesti vieną fabriką ir gyvena beveik miške, nors tai ir skaitosi ap-skrities miestais.

— Dabar bus galima pradėti kvie-tinėti jus į svečius, taria jis linksmai, ir ji išskiria jo senyvą pajaukiantį to-ną. — Iš mandagumo mane vienas ki-tas vadina direktorium, vadinas —

— Jūs užmiršote, kad pradedant tokiu titulu mane nustodavo interesuo-ti bet koks žmogus, — sako ji šaltai, ir jis patraukio pečiais:

— Bet klausykite, net ir dėl tokių svečių, aš nenorėčiau tapti tarėju, o eilėraščių rašyti nemoku.

Ji junta, kad paraudo ir baimin-gai pažvelgia į Joną, ir pradžiunga, kad tasai juokiasi ir maloniai taria:

— Ar jūs manote, kad ji taip la-bai vertina šiuos dalykus?

Jis žiūri į laikrodį ir keliasi:

— Atrodo, jog jau turėjau stoti po valdžios akimis.

— Ar nemanote sugrįžti pas mus pietų, — sako Jonas, — galėtume jau-kiau pasėdėti.

— Aš sugrįšiu, sako jis abejingai, ir ji krūpteli: tai jai pasirodo, kaip grasinimas, — tačiau šiandien jau ne.

Dabar reikia pasakyti dėkui, — galvoja ji, — ir tai yra sunku, ir štai mato, kad tam pasiruošęs Jonas. Ji ma-to, kad jo išdidumas yra ypatingai pa-liestas, bet jis kalba draugiškai:

— Nežinau, kaip mes jums atsi-teisim, jūs visada einate su dovanomis, tai nėra labai lengva gaunančiam.

— Nebūkit išdidūs vaikiai, — sako girininkas, ir jo balsas yra toks geras ir rimtas, kaip retai jį girdėjo. — Ar jūs man norit užginčyti, kaip sunku yra su kuru mieste? O man tai tik tru-putis džiaugsmo — įmesti pažista-miems vieną kitą pliauską. Jūs čia la-bai nenustebkit, jei kurią dieną įvažiuos pas jus mano bičiulis iš departamento — sako jis skubiai. — Ir su juo galit

su pora metrų, — prašau be protesto, paplėpti ne tik iš mandagumo ir ne tą vieną kartą. Be kitko, jis neblogai nusi-mano apie muziką.

— Klausykite, — ji nori pasakyti griežtai ir galutinai, kad to nebus, bet jis kalba nesiklausydamas:

— Ar jūs neįjuntate, kad pas jus gerokai nešilta? O šitos malkos yra sausos ir kaitriai dega, — ir jis išeina pirmiau, negu kas nors ką atsako.

Jis išeina ir ji pagalvoja, galbūt, tai yra užburtos malkos, galbūt, ugnyje skalys šunys, ir gal pelenai prisikels ir žaliuos, kaip miškai iš būtų senų vasa-ry. Negerai, negerai imti dovanas.

Ir tuo momentu sako vyras:

— Bala žino, kaip jam atsilyginti. Gal turėtumėm kokį nugėrimą pada-ryti? Tiesa, ar jis geria?

— AR? — ji skardžiai juokiasi, — šitai būtų atsakyta, jeigu paklausčiau: — Joni, ar tu geri?

Ir jie abu juokiasi, ir paskui pa-skaldo naujųjų sausų malkų, ir jie il-gai sėdi prie ugnies, ir ji galvoja: — čia tik paprasta ugnis. Žiūri ji į savo vyrą, savo mylimąjį, ir galvoja: — Nė-ra man pavojingos ugnies, kol aš esu šalia tavęs, o mano meile.

(Pabaiga)

SIMTANUOSIMTINIS LIETUVIS

Jonas Pakrantis Amerikoje

Vyt. Alantas

Ir pakvietė jį profesoriauti...

Jonas Pakrantis su pavydu skaitydavo lietuvių laikraščių kronikas žinutes, kad lietuvis kalbininkas, inžinierius, chemikas ar koks kitas ponas Toks ir Toks pakviestas dėstyti "savo specialybėje" tokiam ir tokiam universitete, koledže ar šiaip kokioje mokykloje. Jis nepavydėjo, tiems vyrams, kad jiems pasiseka gauti darbo pagal savo profesiją, bet jam gnybtelėdavo širdis, kodėl jo paties nekvičia jokia mokslo įstaiga, nors jis gyvena tokiam mieste, kur to rūšies įstaigų buvo tiek ir tiek. Ypatingai jis nekantraudamas laukė pakvietimo iš vietinio svetimų kalbų instituto, kur Pakrantis tikrai manė galintis dirbti pagal savo specialybę, nes jis mokėjo keletą svetimų kalbų. Kodėl institutas neskubėjo pasinaudoti jo sugebėjimais ir nesiūlo jam vietos, jis nieku būdu negalėjo suprasti.

Nesulaukdamas iniciatyvos iš instituto, Pakrantis, pasitaręs su savo žmona Birute, pats ėmėsi iniciatyvas ir parašė tos mokslo įstaigos vadovybei atviruką, pranešdamas apie savo atvykimą į šį kraštą, paminėdamas savo mokslo laipsnius ir užsimindamas, jog jis nebūtų priešingas, jei vadovybė jį pakviestų darbuotis kalbamame institute "savo profesijoje".

Pakrantis vėl nekantraudamas laukė, jei ir neformalaus pakvietimo, tai bent kokios žinutės iš svetimų kalbų instituto vadovybės, bet ir šį kartą viskas buvo tylu. O tuo tarpu laikraščių kronikose mirgėjo žinutės: profesorai, daktarai, mechanikai ir inžinieriai buvo "kviečiami" darbuotis "savo profesijoje" amerikinėse įstaigose. Juk kaip gražiai praskambėtų, sakysime, tokio turinio žinutė: "Detroito Svetimų Kalbų Instituto vadovybė pakvietė Joną Pakrantį dirbti "savo profesijoje" — jam pavesta dėstyti prancūzų kalbą. Mūsų gerbiamas tautietis darbą jau pradėjo"...

Pagaliam, nebetekęs kantry-

bės, Pakrantis vieną rytą pasiėmė miesto planą, išstudijavo kur svetimų kalbų institutas yra ir, sėdęs į autobusą, nuvažiavo pats pasiteirauti, ko instituto vadovybė taip ilgai delsia nepasakyti "savo specialybėje" tokiam ir tokiam universitete, koledže ar šiaip kokioje mokykloje. Jis nepavydėjo, tiems vyrams, kad jiems pasiseka gauti darbo pagal savo profesiją, bet jam gnybtelėdavo širdis, kodėl jo paties nekvičia jokia mokslo įstaiga, nors jis gyvena tokiam mieste, kur to rūšies įstaigų buvo tiek ir tiek. Ypatingai jis nekantraudamas laukė pakvietimo iš vietinio svetimų kalbų instituto, kur Pakrantis tikrai manė galintis dirbti pagal savo specialybę, nes jis mokėjo keletą svetimų kalbų. Kodėl institutas neskubėjo pasinaudoti jo sugebėjimais ir nesiūlo jam vietos, jis nieku būdu negalėjo suprasti.

Palaikęs porą savaitių, Pakrantis vieną dieną vėl atsidūrė instituto laukiamajame, kur karaliavo akiniuota sekretorė. Ne, šį kartą direktorius nesąs užimtas, jį pasakė, bet, deja, jis dar neatvykęs: greičiausiai jį kas nors sutrukdęs pakelui, nes šiaip jos šefas esąs punktualumo pavyzdys. Gal jis būsiąs toks smalonas ir palauks: direktorius tikriausiai netruks pasirodyti.

Pakrantis nenoromis atsisėdė ir, pasiėmęs nuo staliuko seną žurnalą, išsiblaškęs ėmė jį sklandyti.

Kaip ten buvo, nežinia, bet akiniuota sekretorė jį ramino ir dar kartą patvirtino, kad per penkerius jos tarnybos metus direktorius nė karto nepavėlavęs jį darbą. Ji labai apgailestaujanti...

Pakrantis, keikdamasis širdyje, beveik trinkelėjo laukiamąjį durimis, kai išskubėjo namo, bijodamas pavėluoti jį darbą fabrike.

Jis suabejojo, ar beverta varstyti instituto duris, bet vis dėlto

nusprendė bandyti laimę iki trijų kartų. Ir kai nuėjo trečią kartą, ponas direktorius sėdėjo savo kabinete ir jį priėmė.

Stambus, drūtas, praplikęs vyras mandagiai klausinėjo Pakrantį apie jo amžių, išėjus mokslus, pedagoginę praktiką ir tt., viską pasižymėdamas ant bloknoto lapelio. Taip jiems besikalbant, Pakrančiui vėl ėmė atgyti viltis, kad jis būsiąs "pakviestas profesoriauti", bet kiek gaus atlyginimo, kažin kodėl paklausti nedrįso.

Viską išklausinėjęs ir susižymėjęs, direktorius taip baigė pokalbį:

— Dabar aš tamstai nieko negaliu pasiūlyti: visos vietos užimtos. Bet jei kokio darbo atsisiras, aš tamstai pranešiu.

Pakrantis grįžo namo su stipria viltimi, kad jam pasiseks nusikratyti nemėgiama darbu fabrike ir jis pagaliau gausiąs darbą "savo profesijoje". Tačiau iš tikrųjų tos viltys neskubėjo stotis kūnu. Praėjo trys mėnesiai, o drūtas instituto direktorius vis kažin kodėl delsė siųsti jam pakvietimą. Tuomet Pakrantis vėl ėmė knistis po mažųjų skelbimų jūras laikraščiuose, įsiekodamas kokios kitos įstaigos, kurio susiprastų jį pakviesti profesoriauti. Ir vieną dieną jis surado trijų eilučių smulkiausio šrifto parašytą skelbimėlį, kad Rytų kalbų institutas įsiekąs "pagelbininkų". Nieko nelaukdamas Pakrantis paskambino duotu telefonu numeriu ir... patyrė, kad tai mokslo įstaiga esą reikalingi tik šlavėjai ir valytojai.

Begalvodamas, kokią čia dar įstaigą užpulti, kad jį pakviestų profesoriauti, Pakrantis pagaliau gavo pakvietimą iš svetimų kalbų instituto. Vieną dieną paštininkas atnešė ilgą, gero popieriaus voką su instituto ženklu ir adresu viename kampe. Su drebančia širdim jis atplėšė voką ir rado trumpą, bet labai mandagų direktoriaus pasirašytą raštą, kad jis esąs kviečiamas kitą dieną atvykti į institutą ir

Hooverio priesaika

"Collier's Magazine" neseniai baigė spausdinti buv. JAV prezidento Hooverio atsiminimus.

Juose netrūksta ir humoristinių dalykų. Štai vienas iš tokių atsiminimų.

Helsinkio (Suomijos) universitetas suteikė Hooveriui garbės daktaro titulą. Iškilmių metu universiteto rektorius įteikia naujam daktarui "teisybės kardą". Hooveris laiko kardą rankose ir neišmano, kas su juo daro.

— Prisijuoskite jį kaip nors, — šnibžda rektorius.

— Kad aš neturiu diržo, — taip pat pašnibždomis atsako Hooveris.

— Gal Tamsta galėtum jį kaip nors užkabinti už perpečio, — vėl sufleruoja rektorius — Priesaikai man reikalingos abi Tamstos rankos.

Hooveris užsikiša kardą už perpečio, paduoda rektoriui abi rankas ir kartoja paskui jį nustatytus priesaikos žodžius. Tačiau su kiekvienu žodžiu kardas smunka žemyn ir žemyn ir galop triukšmingai krinta ir, bildėdamas paukštinimo laiptais, nusirita iškilmių salėn. Hooveris nutraukia priesaiką, šoka laiptais žemyn ir, anot jo betariant, "išgelbsti teisybės kardą".

MOZARTAS IR GENEROLAI

Kaizerio Juozapo karališkasis ceremonijų meistras kartą atsisargiai užsiminęs valdovui, kad kompozitorius Mocartas nevisada tinkamai elgiasi rūmuose. Su ekscelencijomis ir generolais jis kalbąs kaip lygus su lygiais, ir kaip generolai net grąsinę nebesilankysią daugiau rūmuose dėl tokio jūlaus Mozarto elgesio.

— Palikit Mozartą ramybėje, — atsakė karalius. Generolų aš galiu turėti kiek noriu, o Mozartą teturiu vieną.

tuoju pradėti darbą "kaip prancūzų kalbos asistento pavaduotojas". Darbo 8 val. per dieną, atlyginimas — 85 centai per valandą.

Pakrantis netruko sumesti, kad profesoriaudamas jis negausias nė pusės to, ką gauna "darbininkaudamas". Pasitaręs su savo žmona Birute, jis nutarė pakvietimo nepriimti. Per vieną vietinį spaudos darbuotoją jam pavyko paskelbti spaudoje tokią žinutę: "Viena didžiausių mūsų mokslo įstaigų, svetimų kalbų institutas, pakvietė Joną Pakrantį profesoriauti, pasiūlydamas jam dėstyti prancūzų kalbą, tačiau mūsų gerbiamas tautietis nuo pakvietimo atsisakė, kadangi nepavyko susitarti dėl atlyginimo".

DIRVĄ UŽSISAKYTI

galima ir šiandien, nėra reikalo laukti nei metų, nei mėnesio pabaigos!

Geriausia vaikams dovana — vaikų mėnesinis žurnalas

EGLUTE

Kaina: Amerikoje \$3.00; kitur — \$3.50. Pinigus ir užsakymus siųskite: EGLUTE, P. O. Box 22, Montello Station, Brockton 68, Mass.

U. Shinka postringanija...

PROPAGANDA

— Bolševikai "Tėvynės Balse" vėl giriasi, kad kolchozo laukus patręšė iš lėktuvų.

Apie šią propagandos arkliuką — viena istorija iš tikro gyvenimo įsmigo man į galvą.

Kaune gyvena toks Jonas Barsukas. Didelio namo rūsy jis kūrėdavo centrinio šildymo pečius ir pastogę laikė karvelius.

Bet jo svajonė buvo išmokyti šoferio amato.

Okupavus Lietuvą rusiams, šoferių kursuose, į kuriuos Jonas įstojo, daugiausia laiko su gaišindavo "politiniams kursantų paruošimui". Jonas norėjo tik išmokyti vairuoti automobilį, o komunistinę propagandą priimdavo tik kaip neišvengiamą priedą.

Per kursų išleidžiamuosius egzaminus vadovai pakvietė uniformuotą rusų — politinį ko-

misarą su vertėju dalyvauti būsimų šoferių politinių žinių patikrinime.

Jonas Barsukas turėjo labai žioplą išvaizdą ir gal dėlto komissaras nužiūrėjo būtent jį, ir pradėjo klausinėti

— Koks skirtumas tarp kapitalistinio žemės dirbimo būdo ir komunistinio?

Barsukas, akis išvertęs, atsakė:

— Toks skirtumas, draugas komissare, kad kapitalistiniame ūky žmogus žemę dirba be mašinų, be įrankių, nagais į krapštą (ir atsitūpęs parodė kaip), o komunistiniame ūky vartojami traktoriai, kombainai, sėja iš lėktuvų —

Patenkintas atsakymu komissaras vėl klausia:

— O kam iš to geresnis gyvenimas?

— Geresnis gyvenimas iš to,

draugas komissare, yra žmonėms ir karveliams.

— Kaip tai karveliams?

— O kada iš lėktuvų sėja, tai daug grūdų patenka ant stogų ir dėlto karveliams geras gyvenimas...

Kiti kursantai dėl tokio Jono kvailio atsakymo suzvengė, komissaras net išraudo, bet išsiaiškinęs per vertėją, kad juokiasi ne iš komunistiško ūkio, o iš kvailio Jono Barsuko, pasakė:

— Na, dar ne visur pas mus iš lėktuvų sėja, draugas, ne visur, — ir daugiau nebeklausinėjo.

Prisimindamas tai ir galvoju — o juk tas Jonas nebuvo toks kvailas, kaip atrodė. Kažin, ar "Tėvynės Balso" propagandistai mano, kad tie, kuriems dabar rašo apie laukų tręšimą iš lėktuvų, yra kvailėsniai?

AGRESIJA YRA AGRESIJA

Chicago lenkai gegužės 6 d. minėjo Lenkijos 1791 m. gegužės 3 dienos konstitucijos 160 metų sukaktį. Lenkų spaudos žiniomis, šventėje dalyvavo apie 200,000 žmonių. Iškilmėse, kurios buvo Humboldt parke prie Tado Kosciusko paminklo, be lenkų veikėjų taip pat kalbėjo Chicago burmistras Kennelly, senatorius Dirksen, buv. Čekoslovakijos ambasadorius Lenkijai dr. Slavik ir kt. Telegramomis sveikino JAV prezidentas Truman ir Illinois gubernatorius Stevenson.

Iškilmių pabaigoje priimtoje rezoliucijoje reikalaujama panaikinti Jaltos sutartį, davusią Kremlui pagrindą agresijai Tolykiosiose, Viduriniuosiose ir Artimuosiose Rytuose ir Europoje, paskelbti komunistų partijų JAV-se nelegalia, nustatyti aiškų kursą komunistinės Kinijos ir Rusijos agresijai Korėjoje ar bet kur kitur apvaldyti ir kt. Be to, atskiru punktu atkreipiamas JAV vyriausybės dėmesys į Vokietiją, išpėjant, kad ji nesanti patikimas sąjungininkas, nes, esą, apginkluoti vokiečiai galį ir vėl sukurti agresingą valstybę, grasančią pasaulio taikai.

Šis apsidraudimo punktas nuo eventualaus ateities priešo yra visai suprantamas, paskaičius pastraipą, reikalaujančią nepriklausomos Lenkijos atkūrimo, ir čia pat nusmaigstančią būsimo lenkų sienas:

"Amerikos gyventojų laisvė ir interesai reikalauja Lenkijos nepriklausomybės atstatymo, kaip tvirtovės tarp rytų ir vakarų, su jos buvusiomis sienomis rytuose ir atgautomis sienomis lenkiškais žemėmis iki Oderio ir Neisės vakaruose."

Nesiimame čia spręsti, kur yra etnografinė lenkų vokiečių siena vakaruose. Norime tik priminti tą faktą, kad savo globalinio — dabartinės Lenkijos — sienas Maskva nustatė iki Oderio ir Neisės ne iš sentimentų, o tik norėdama, kaip galima toliau į vakarų pa-

sauly įsibrauti su savosiomis sienomis. Tai yra dalis agresijos, kurios aukomis šiandieną yra eilė Azijos ir Europos valstybių ir ta pati Lenkija. Taigi, smerkiant bolševikų agresiją ir apsidraudžiant nuo galimos vokieškosios agresijos, nederėtų eiti į dalininkus su raudonaisiais grobikais, akceptuojant jų nusikaltimo dalį.

Mums čia betgi labiausia rūpi lenkų troškimas nepriklausomos Lenkijos su buvusiomis sienomis rytuose ("z je dawnymi granicami na wschodzie"), kitais žodžiais — su Vilniumi ir jo sritimi, su ukrainiškuju Lvovu, su gudiškais žemėmis... Vienu žodžiu, su visais Lenkijos kaimynų plotais, kurie įvairiomis agresinėmis progomis buvo aneksuoti nuo 1918 metų iki šių dienų, įskaitant Želigovskio žygį į Vilnių, čekiškojo Ciešino okupavimą pačios Lenkijos žlugimo išvakarėse ir raudonųjų gairių įbedimą Oderio krantuose.

Minint laisvosios Lenkijos konstitucijos dieną ir kovojant dėl lenkų teisės gyventi laisvai, labai vietoje būtų prisiminti ir kitų tautų teisę laisvai tvarkyti savo žemėse, o taip pat nepamiršti ir tarptautinių sutarčių, kurios santykiuose su kaimynais yra tiek pat privalomos, kiek konstitucija viduje.

Esame gidėje, kad prieš kelis metus mūsų Vliko atstovai lankėsi Londone ir tarėsi su egilinės lenkų vyriausybės atstovais. Buvo kalbama, jog ten neapleistas ir Vilniaus klausimas. Bet kiek iš tų pasitarimų naujos, matome pasekę lenkų taktiką laisvajame Vakarų pasaulyje. Tiek Anglijoje, tiek Vokietijos stovyklose, tiek JA Valstybėse varoma nepaliaujama organizuota akcija, siekianti įjungti į būsimojo Lenkiją trečdalį Lietuvos teritorijos su sostine.

Į šią akciją numoti ranka, kaip mes mėgstame, guosdamiesi, kad briedis dar miške, yra daugiau nei apsielidimas. Ši akcija išeina iš lenkiškojo

ratelio ribų. Ji pasiekia valstybių galvas, parlamentus, tarptautines institucijas. Ji klaidina Vakarų opiniją ir ruošia palankią dirvą neteisėtiems ir neteisingsiems lenkų reikalavimams būsimoje taikos derybose.

Iki reikalas su mūsų kaimynais nesutartas, turime atsakyti tuo pačiu, išvystydami plačią kontrakciją, į ją įjungdami spaudą, organizacijas, valstybės reprezentantus laisvajame pasaulyje, mūsų atstovus tarptautinėse institucijose. Lygiagrečiai mūsų laisvės kovos organai turėtų ir vėl mėginti aiškintis su analogiškais lenkų organais. Gal ir mūsikiškai atstovai Laisvosios Europos Komitete turėtų šį klausimą įrašyti į savo darbų programą.

Grįžtant prie čekaginės rezolucijos, kurioje taip pat įrašytas laisvės reikalavimas Čekoslovakijai, Jugoslavijai, Vengrijai, Rumunijai, Lietuvai, Latvijai ir Estijai, dera tarti, kad šis solidarumo mostas būtų daug skaidresnis, o bendros kovos vaisiai žymiai našesni, jei vieno likimo tautų santykių nedrumstų nepagrįstų aspiracijų šešėliai.

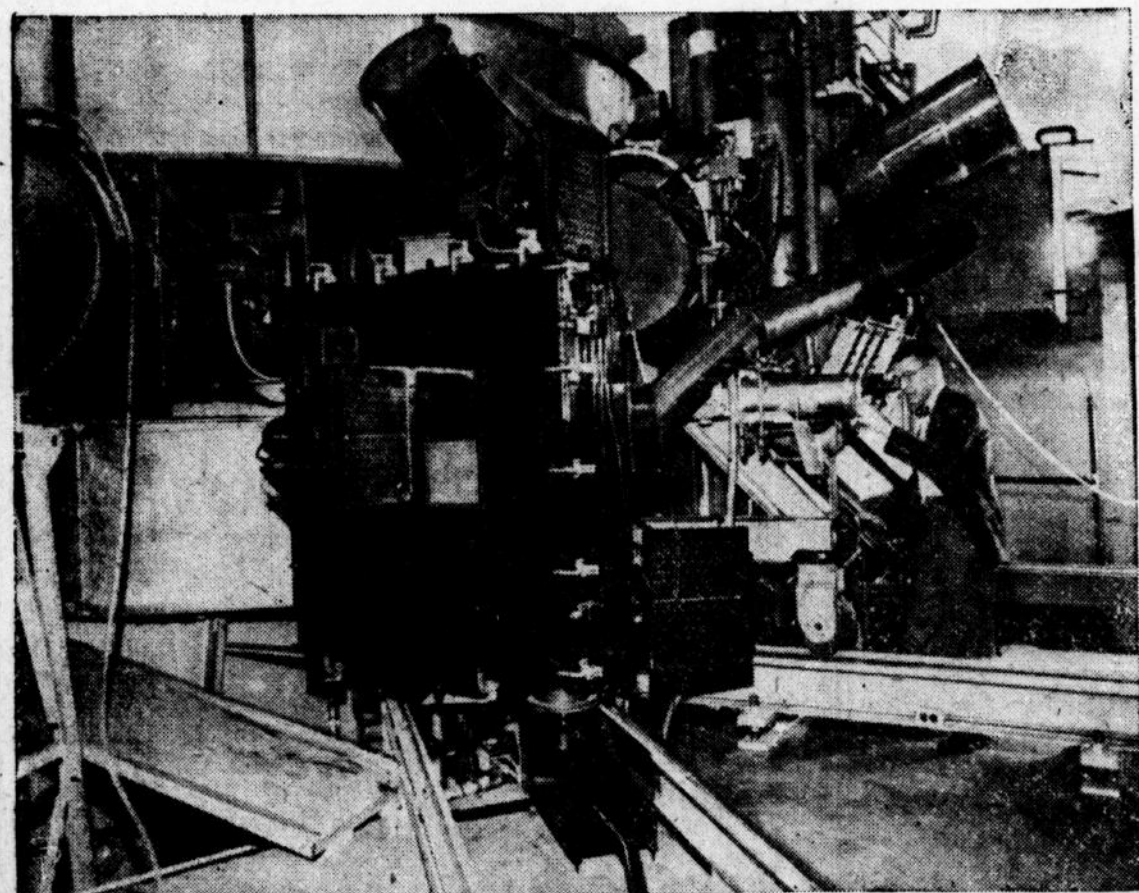
J. Paplėnas

Išigykite virimo knygą "TAUPIOJI VIREJA"

Knygą paruošė P. H. Mačiulytė-Daugirdienė. "TAUPIOJI VIREJA" patiekia 300 įvairių valgių gaminimo receptų, daugumą pačios autorės išbandytų. Joje rasime, kaip pasigaminti mūsų mėgiamus lietuviškus valgius ir lietuvišką krupniką.

Knyga išrasta plastika. Ją atidarius, ji neužsiverčia. Tai šeimininkams sudaro didelį parankumą. Knygos kaina \$2.00.

Užsakymus siųskite: "EGLUTĖS" Administracija, P. O. Box 22, Brockton, Mass.

Didžiausias atomo skaldytojas pradeda veikti. Šis prietaisas yra įrengtas naujajame Chicago universiteto Tyrinėjimų Instituto pastate. Tai yra 450 milijonų voltų synchrocyclotronas, didžiausias iš visų iki šiol pasaulyje žinomų atomo skaldytojų. Jis sveria 2,200 tonų ir kainuoja \$2,500,000. Prof. Enrico Fermi, kuris suprojektavo pirmąją atominę bateriją, sako, kad šis prietaisas galės būti panaudotas pasiekti sėkmingesniems vėžio ligos gydymo būdams pasiekti.

LIETUVIŲ ARCHYVAS

Lietuvos Istorijos Metraštis

BOLŠEVIZMO, NACIONALSOCIALIZMO, TREMTIES METAI

Redaguoja: Jonas LEONAS

42)

Vytauto Didžiojo Karo Muziejus rusų ir vokiečių okupacijų metais

GEN. STASYS RAŠTIKIS,
buv. Lietuvos Kariuomenės Vadas

(Tęsinys)

III. KARO MUZIEJUS PIRMOSIOS BOLŠEVIKŲ OKUPACIJOS METAIS

(Išlikusių dokumentų šviesoje)

Bolševikai, paėmę į savo rankas visą valdžią Lietuvoje, negalėjo palikti be pertvarkymo tokios svarbios ir lietuvių tautiniams jausmams taip artimos bei jautrios įstaigos, kaip labai populiarius Vytauto Didžiojo Karo Muziejus.

Reformos buvo pradėtos nuo viršūnės, t. y., nuo paties muziejaus viršininko.

To muziejaus pradininkas, kūrėjas, organizatorius ir ilgametis viršininkas, brigados gydytojas Vladas Nagius, kuris kartu buvo ir Lietuvos kariuomenės karo sanitarijos viršininku, birželio 25 d. (1940) buvo pašalintas iš visų pareigų.

Šis garbingas karys (dabar gyvena Clevelande), didelis patriotas, vienas iš pirmųjų kūrėjų-savanorių ir Lietuvos kariuomenės steigėjų, kurio pavardė yra jau pirmajame istoriniame Lietuvos kariuomenės įsakyme, išleistame Vilniuje 1918 m. lapkričio 23 d.; šis seniausias mūsų generolas buvo ne tik pašalintas iš kariuomenės, bet ir viešai išjuoktas bei paniekintas: per vieną bolševikų suorganizuotą "liaudies" mitingą Kaune, Žaliojoje Kalnė, Petro Vileišio aikštėje, buvo pasirodęs sunkvežimis, prisodintas popierinių iškamų ir kaukėtų statistų, turėjusių vaidinti Lietuvos patriotus, buvusius Lietuvos vyriausybės narius, Lietuvos politikus ir kitus bolševizmo priešus. Greta Lietuvos Respublikos Prezidento Antano Smetonos, plk. B. Giedraičio (vėliau bolševikų nužudyto) ir kitų, čia buvo rodoma ir gen. Nagiaus bjauri karikatūra. Kaukėti statistai vežioti Kauno gatvėse, o miesto centre, Laisvės Alėjoje (vėliau pavadintoje Stalino prospektu), jie buvo parodyti ir pėsčiųjų eisenoje. Tačiau šiuo savo žygiu bolševikai nepasiekė užsibrėžto tikslo, bet atvirkščiai — jie sužadino dar didesnę neapykantą prieš Lietuvos pavergėjus.

Vytauto Didžiojo Karo Muziejų pradėjo tvarkyti kariuomenės štabo spaudos ir švietimo skyriaus viršininkas plk. Juozas Šarauskas ir Karo Muziejaus saugūnas adm. mjr. Petras Šeškauskas.

Pertvarkius buvusią Lietuvos kariuomenę į liaudies kariuomenę ir paskyrus į visas liaudies kariuomenės dalis bei karines įstaigas politinius vadovus, liepos 15 dieną į tikrąją karo tarnybą politinių vadovų buvo priimtas Bronius Žekonis. Jis buvo paskirtas į Kariuomenės štabą politinių vadovų organizacijos skyriaus kontrolės ir pagalbos dalies vedėju. Iš tos vietos jis buvo paskirtas ir Karo Muziejaus politinio vadovo pareigas eiti.

Rugpjūčio 1 d. plk. Šarauskas buvo atleistas iš kariuomenės štabo spaudos ir švietimo skyriaus viršininko pareigų ir paskirtas kariuomenės štabo ypatingų reikalų karininku pulko vado padėjėju teisėmis (su pažeminimu), pavedant jam laikinai eiti Karo Muziejaus viršininko pareigas (Isak. liaudies kar. Nr. 110, § 1).

Vėliau, perėjus Karo Muziejį švietimo liaudies komisariato žinion ir pertvarkius jį į kariską istorinį muziejų, pradžioje to muziejaus direktoriaus pareigas ėjo plk. Šarauskas, o vėliau, 1941 m. vasario 5 d., muziejaus direktorium buvo paskirtas buvęs politinis vadovas Bronius Žekonis. Jis direktoriavo iki bolševikų okupacijos pabaigos. Plk. Šarauskas buvo suimtas ir pasodintas į Kauno kalėjimą. Karui prasidėjus, jis, kartu su kitais kalininiais, bolševikų buvo išvežtas ir prie Minsko (ties Čerevene) NKVD sušaudytas.

Pirmieji Karo Muziejaus pertvarkymai

Birželio 26 dieną Vytauto Didžiojo Karo Muziejus gavo iš Liaudies Kariuomenės štabo tokį raštą (Nr. 985):

Kariuomenės dalių vadams ir įstaigų viršininkams. Kariuomenės vadas įsakė iš kariuomenės dalinių ir įstaigų, jei būtų dar nepašalinta, tuojau pašalinti visus buvusius Prezidento Antano Smetonos paveikslus, bareljefus, biustus, šūkius ir kitokius su jo vardu susietus, viešumoje esančius daiktus bei užrašus.

Vėliau liaudies kariuomenės įsakyme Nr. 100, § 3, "krās-to apsaugos ministerio" buvo nurodyta, kad:

1. metaliniai biustai ir bareljefai (čia kalbama daugiausia apie Smetonos biustus ir bareljefus) paverčiami į metalo laužą ir perduodami Ginklavimo Valdybai, o gipsiniai ar kitokie — sunaikinami.
2. paveikslai išimami iš rėmų ir sunaikinami.

Šiais įsakymais buvo pradėtas eksponatų peržiūrėjimo, pertvarkymo, naikinių jų ir naikinimo darbas.

Tą pačią birželio 26 d., per vakarines vėliavų nuleidimo iškilmes rusų okupantų suorganizuotoji "liaudies vyriausybė" pagerbė Nežinomojo Kareivio kapą. Dėl šio pagerbimo būta ilgų ginčų tarp pačių "ministerių" — gerbti ar ne? Pagerbimo šalininkais pirmiausia buvo prof. Krėvė-Mickevičius, inž. Galvanauskas ir gen. Vitkauskas. Buvo ir labai griežtų pagerbimo priešininkų. Pagaliau visdėlo nutarta pagerbti.

Visų maloniam dėmesiui

Lietuviška vasarvietė, žinoma Stony Brook Lodge vardu, (neoficialiai dar vadinama Poetų Rezervatu), pradeda sezoną birželio 2 d., šeštadienį. Ta proga tą pačią dieną 4:00 val. pp. vasarvietės vedėja, mums daugeliui pažįstama visuomenininkė Pr. Lapienė, rengia gražią pramogą su puikia menine dalimi. Visi lietuviai kviečiami tą dieną į Stony Brook Lodge, Stony Brook, Long Island, praleisti kelias neužmiršamas valandas. Pramoga bus fotografuojama ir filmuojama. Jokio įžangos mokesčio nėra.

Šia proga primename, kad vasarvietė dar turi laisvų kambarių atostogoms ir kviečia lietuvius rezervuoti juos savo poilsui. Taip pat čia priimamos įvairios išvykos, gegužinės, didesnės pobūviai. Salygos — nėra palenkesnių už šias.

Tuo tarpu visi, kam leis laikas, susitikime birželio 2 d. Stony Brook Lodge, gražioje Lapių vasarvietėje prie Atlanto vandenų ir patys patirke šią tiesą.

PALENGVINKIT SAU SKALBIMĄ

... ĮSITAISYKIT

elektrinį džiovintuvą

Elektrinis džiovintuvas taupo skalbinius, taupo darbą ir Elektrinis džiovintuvas tupo skalbinius, tarpo darbą ir TAUPU JUS. Ir nepamirskit — jūsų skalbiniai visada išeina švieži, maloniai kvapnūs, nuostabiai minkšti.

- Sutaupo 40 mylių per metus sunkaus nešiojimo!
- Trunka minutes, ne valandas!
- Purvas, dulksės, suodžiai ar lietus nesugadina!
- Tobulas džiovinimas! Be erzinančio kietumo!
- Mažiau glaistymo!
- Galit suplanuoti darbą iš anksto!
- Tinka netikėtiems atsitikimams!
- Nepakenks nei apsiniaukimas, nei blogas oras!
- Užima mažiau vietos, nei virtuvės pečius
- Taupo darbą, laiką, skalbinius ir pinigų!

The Illuminating Company
ALWAYS AT YOUR SERVICE IN THE BEST LOCATION IN THE NATION

"TEN O'CLOCK TUNES" MEGIAMIAUSI KURINIAI GARSIAUSIOS ZVAIGZDĖS
Perduodama penkis dienas per savaitę — nuo pirmadienio iki penktadienio
Rytais 10-tą — WICA ir WGAR • Vakara 10-tą — WHK

Per iškilmes prof. Krėvė-Mickevičius pasakė tokią trumpą kalbą:

Pirmieji mūsų žingsniai yra pagerbti Nežinomojo Kareivio kapu, kuris visai Lietuvai yra simbolis nepriklausomos Lietuvos. Prie šito kapo, kuris kaip ir liudija mums visas tas kovas už Lietuvos liaudies gerovę, mes duodame pažadą, kad rūpinimės įvykdyti visa tai, už ką šis kareivis žuvo ir paaukojo savo gyvybę: liaudies gerovę, visos Lietuvos gerovę ir visos Lietuvos gyventojų gerovę.

Tai yra mūsų darbo simbolis, ir už tuos idealus, už kuriuos žuvo pirmieji kovotojai, — už Lietuvą, laimingą, nepriklausomą, mes kovosime ir jos naudai dirbsime.

"Liaudies vyriausybės" vardu vainiką uždėjo prof. V. Krėvė-Mickevičius ir div. gen. Vitkauskas. Po to Karo Muziejaus garbės svečių knygoje pasirašė: prof. V. Krėvė-Mickevičius, d. gen. Vitkauskas, Ernestas Galvanauskas, A. Venclova, dr. Z. Koganas, P. Pakarklis ir M. Mickis.

Tai buvo pirmos, tačiau ir paskutinės oficialios iškilmės prie Nežinomojo Kareivio kapo per visą bolševikų okupacijos metą.

Liepos 25 d. liaudies kariuomenei įsakymu Nr. 98, § 2, buvo nurodyta:

Liaudies kariuomenės dalių ir įstaigų, pavadintų Lietuvos kunigaikščių bei kitų asmenų vardais, toliau tais vardais neveadinti. Dalis ar įstaiga vadinti pagal jų numeraciją ir paskirti, pavyzdžiui, 1-as pėstininkų pulkas, 2-as ulonų pulkas, karo ligoninė ir tt.

Šis įsakymas palietė ir Vytauto Didžiojo Karo Muziejų. Nuo šiol jo šefo, Vytauto Didžiojo, vardas oficialiai išnyko ir liko tik sutrumpintas pavadinimas — "Karo Muziejus", nors praktikoje senas pavadinimas dar ilgai buvo vartojamas.

(Bus daugiau)

Dėl gydytojų draugijos.

Skaitėme Dr. V. Tercijono straipsnį, įrodinėjantį Lietuvų Medikų Draugijos reikalingumą. Jis mano, kad prie jos reikia pritraukti ir Amerikos lietuvius gydytojai.

Praleisdamas savo asmeninę nuomonę apie tokios draugijos formą, manau, kad jau tikrai laikas tokią organizaciją turėti. Mūsų inžinieriai ir architektai jau senokai savo draugiją turi. Taip girdime ir kitų profesijų žmones organizuojantis, o mes medikai dar vis snaužiam. To negalima pateisinti nei sunkiomis sąlygomis, kuriose medikai atsidūrė Amerikoje. Mūsų dalis vargus jau nugalėjo ir, būdami pilnateisiai gydytojai, gali daugiau laiko skirti organizaciniam reikalams. Latviai tokią draugiją jau spėjo sukurti, o mes dar nežinome, kiek mūsų gydytojų yra Amerikoje, nekalbant jau apie tai, kur jie gyvena, ką veikia ir kokios paramos ar patarimo yra reikalingi. Turėdami savo organizaciją, mes galėsime sekmingiau ginti savus reikalus; žinodami kiekvieno padėtį, mes galėsime duoti patarimą geriau ir greičiau prisitaikyti naujose sąlygose, o reikalui esant — suteikti ir materialinę pagalbą, pvz. ligos ar kitokios nelaimės atveju. Mūsų tarpe yra tokių kolegų, kurie mažai ar nepakankamai orientuojasi naujose sąlygose. Ne visi žino, kaip su-

tvarkyti savo gyvenimą, kad greičiau nugalėti kliūtis ir išlaikyti egzaminus. Nepaslapstis, kad išlaikyti egzaminus nereikia daug žinoti medicinos, bet reikia žinoti kaip išlaikyti egzaminus. Pagaliau, besiniaukianti pasaulio padangė reikalauja ir mus medikus nebūti įvykių užklupimams staiga ir nepasiruošus.

Clevelande ir netoli jo gyvena gydytojai jau senokai tokią neoficialią draugiją turi. Mes tik nedrįstam vadintis tokiu vardu, kaip chigagiečiai "Lietuvių Gydytojų Draugija", apie kurią nei mes, nei kaskurie Chicagoje gyvenantieji gydytojai ne ką težino. Pagaliau, kaip ten bebūtų, mes turim turėti savo organizaciją, kuri jungtų visus mus be pažiūrų skirtumo. Srovinių pagrindais sukurtos, arba lokalinės neoficialios draugijos savo tikslo nepasiekia. Mums lygiai brangūs yra visi, kuriems

rūpi mūsų tėvynės nelaimė.

Turint galvoje tremtinių gydytojų skirtingą padėtį ir tuos specifinius uždavinius, manau, kad pradžioje reikia suorganizuoti tremtinius, o tik vėliau bandyti traukti ir senuosius Amerikos lietuvius.

Lauksime spaudoje pasisakymų. Geriausia būtų sušaukti visuotinį susirinkimą ir viską vietoje aptarti. Tačiau atstumai, laiko ir piniginė problema, manau, neleis mums to įvykdyti (nebent siųsti tik delegatus į susitarimą vietą?). Bene praktiškiausia būtų pradžioje atlikti tik tikslią mūsų gydytojų registraciją, o tik po to, turint medžiagą, susiorientuoti kaip pasiegti.

Jei gerb. kolegos čia išdėstytai minčiai pritaris, tai Clevelande gyvenantieji gydytojai yra pasiruošę prisidėti savo darbu.

Med. dr. M. Vaitėnas

TREMTIS ISLEIDŽIA ŽINOMĄ PUTINO ROMANĄ

ALTORIŲ ŠEŠĖLY

visus tris tomus vienoje knygoje

Knygos išleidžiama ribotais kiekiais, užsisakykite iš anksto
Užsiskaitant iš anksto laikomi knygos garbės prenumeratoriais. Užsisakydami šią knygą remiate T r e m t i, vienintelį lietuvišką laikraštį, leidžiamą Vokietijoje, ir prailginame jo išlaikymą

KNYGA JAU BAIGIAMA RINKTI IR BUS IŠSPAUSDINTA
DAR ŠIŲ METŲ GEGUŽĖS MĖNESIO GALE IR VISIEMS
UŽSISAKIUSIEMS BUS TUOJ IŠSIUNTIMA

KNYGOS KAINA — 4 DOLERIAI

Amerikoj knyga užsisakoma per TREMTIES atstovą:

STEPONAS NASVYTIS, 4579 W. 157 ST.
CLEVELAND 11, OHIO

Užsisakant siunčiami ir pinigai — 4 doleriai

DIRVOS ATSTOVAI

į kuriuos galima kreiptis visais DIRVOS prenumeratorius ir skelbimų reikalais:

Baltimore, Md.

Antanas Česonis, 620 W. Cross St.

So. Boston, Mass.

Brunonas Kalvaitis, 545 East Broadway.

Brockton, Mass.

Bačiulis A., 81 Sawtel Ave.

Chicago, Ill.

Jonas Paplėnas, 4416 So. Hermitage Ave. YA 7-0191

Dayton, Ohio

J. A. Urbonas, 1302 Lamar St.

Detroit, Mich.

L. Bulgarskas, 7313 Navy Ave.

Newark, New Jersey

A. S. Trečiokas, 314 Walnut St.

New Yorke - Brooklyn

Antanas Sodaitis, 57-56 63rd St., Maspeth, N. Y.

Waterbury, Conn.

Vladas Varneckas, 2157 N. Main St.

Hamilton, Canada

Bronius Vengrys, 227 Brant St.

Montreal, Canada

Stepas Kęsgaila, 6882 Beaulieu St.

Toronto, Canada

Jonas Paršeliūnas, 514 Euclid Ave.

Anglijoje

J. Mašanauskas, 58 Neufield Rd., Coventry, Warwick's

Australijoje

Povilas Lukošius, Box 1665 M, G.P.O., Adelaide, S. A.

Venecueloje

Antanas Diržys, c/o Crisalerias Nacionales, S. A. Apartado 4532, Maracay.

Naujas žodynas

V. Pėteraičio

"Mažasis lietuviškai - angliškai žodynas"

Gabija, 340 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.
Kaina \$2.00.

Vytauto A. Brazilio

AŠ LAIKIAU PAMALDAS UŽ STALINĄ

Idomus stačiatikių dvisiškio pasipasakojimas. 60 puslapių Galima užsisakyti Dirvoje, siuntyne. Kaina — 50 centų čiant 50c pašto ženklais, arba \$1.00 už dvi

JAUNOJI KARTA

DIRVOS skyrius jaunimui

Laidinama kiekvieno mėnesio trečią savaitę. * Redaguoja ALDONA AUGUSTINAVICIENĖ * 4579 West 157th Street, Cleveland 11, Ohio, Tel. CL. 6831.

NEREIKALINGAS NUSIŽEMINIMAS

Šv. Patriko diena daug ką iš mūsų privertė susimąstyti ir pagalvoti. Daug kas ją yra net aprašęs įvairiais požiūriais. Pavyzdžiui, E. Karnėnas 18 Dirvos numeryje nagrinėja ją tautiškai religiniu požiūriu.

Mums ta šventė įdomi štai dėl ko:

1. Amerikiečiai teigiamai žiūri į atskirų tautybių tautinių jausmų ir tradicijų demonstravimą;

2. Amerikoje yra tautų, kurios per kelias kartas neužmiršta savo tautinių tradicijų ir didžiuojasi savo kilme.

Jei kuriame Europos krašte didelė dalis įtakingų valdininkų išeitų į viešą parada, pareikšdami, kad jie yra kitos tautybės, ir nešdami plakatus, su kitos, ne to krašto tautos interesus ginančiais šūkiais (o šv. Patriko šventės metu tokius čia kaip tik matėme!) tai aišku, kad arba visi tie valdininkai išlėktų iš savo užimamų vietų arba bent jau kiltų dėl to didelis nepasitenkinimas. Pagaliau, tai visai būtų neįmanoma toks reiškinys, kadangi nacionalinėse valstybėse nei nebūna žymesnio skaičiaus svetimos kilmės valdininkų. Vien jau tas rodo, kad Amerikoje patriotiniai išgyvenimai yra kitokio pobūdžio, kaip Europoje.

Yra ir daugiau to skirtumo pavyzdžių.

Antrojo Pasaulinio karo metu buvęs JAV Finansų sekretorius Morgenthau neseniai pasitraukė iš visų pareigų, nes norįs pasižvesti vien tik žydų aukų fondui Palestinos reikalams. Jis yra to fondo valdytojas. Fondas yra užsimojęs kasmet čia surinkti po 150 milijonų dolerių. Izraelio valstybės reikalams. Tai yra, galima sakyti, gana stambūs mokesčiai kitos tolimos valstybės reikalams. Amerikos viešoji nuomonė tačiau tuo nesipiktina: nei kad čia tokiam tikslui pinigai renkami, nei kad tam darbui vadovaujas asmuo neseniai buvo šios valstybės finansų tvarkytojas.

Bet kurioje Europos valstybėje kiltų didžiausias susijaudinimas dėl tokio masto kapitalo išvežimo į svetimą kraštą grynai jo reikalams, o partija, kurios buvęs ministeris tai padarytų, neabejotinai pralaimėtų rinkimus.

Dabartinis didžiausio Amerikos miesto — New Yorko burmistras yra imigrantas iš Ita-

lijos, ten gimęs, su Italija ryšių nenutraukęs, ten dabar labai garbinamas. Clevelando beisbolo komandos vadovas (vadinasi, vienas iš čia populiariausių žmonių) yra ispanas, Ispanijos gimęs ir tebesivadina dviem tikrai ispaniškais pavardais ir grynai ispaniška pavardė. Kaip New Yorko burmistrui itališka, taip šiam ispaniškai pavardė, rodanti jų tautinę kilmę, nei kiek nekliudė būti populiariams ir būti visuomenės viršūnėse. Europino stiliaus nacionalizme vargiai ar taip galėtų būti.

Jungtinės Amerikos Valstybės irgi turi savo nacionalizmą, bet jis kitokios rūšies. Amerikietis paprastai nesirūpina kito amerikiečio nei kilme, nei pavardė, nei jo nacionalinėmis simpatijomis kuriai nors tautai. Jis kitą amerikietį laiko sau lygiu, jeigu jis yra formaliai pilietis, jeigu jis laisvai kalba angliškai, supranta amerikinį galvąjimo būdą ir savo elgesiu per daug neišsiskiria iš vietinio standarto.

Amerikietis visai nesijaudina, jei šiaip jau nuo jo žymiausi nesiskiria asmuo pasisako, kad jis airis ar koks kitoks. Net lenkų kilmės atstovas kongrese O'Konkalis kongrese pasisakė "Aš esu lenkas" ir niekas tuo nesipiktino.

Labai gaila, kad daugelis mūsų tautiečių nesugebėjo to suprasti anksčiau ir dabar dar nesupranta to savotiško Amerikos tautinio jausmo. Nesupranta to daugelis ir naujųjų ateivių. Visi jie dar fatališkai klaidą, įsivaizduodami, kad amerikietis tautybę išgyvena taip pat, kaip ir jis pats, lietuvius.

Atrodo, kad tinkamas šio dalyko supratimas mums dabartinėje būklėje yra nepaprastai svarbus.

Visai natūralus reiškinys, kad ilgiau gyvendamas mūsų tautietis Amerikoje, o ypač jo vaikai, pamilsta savo antrąją tėvynę ir nori pasidaryti pilnateisius, komžiausiais nuo kitų tesiskiriančiu amerikiečių visuomenės nariu. Norėdami išlaikyti tuos tautiečius lietuviais, nestatykime klausimo "arba — arba": arba tu amerikietis, arba lietuvius, bet parodykim jam, kad tos abi ypatybės yra puikiai suderinamos.

Kaip jau minėta, savo mastu matuodamas, imigrantas dažnai pradedą amerikoniškai ne iš to galo. Keičia pavardę, krikštija vaikų neva amerikoniškais var-

dais (nors tikra to žodžio prasme amerikoniškų vardų vargu ar yra: vis angliški, airiški, vokiški, prancūziški, lotyniški, graikiški, žydiški ir tt.) slepia savo kilmę, sąmoningai nemoko vaikų savo gimtosios kalbos...

Blogiausia, kad nesuprasdami tikrosios Amerikos dvasios naujieji amerikiečiai, taikydami europinį patriotizmo mastą Amerikoje, savo kilmės tautiečių susipratimui kenkia daugiau, kaip tie, kuriuos jau būtų galima laikyti tikrais amerikoniškais, t. y., bent šeštos kartos imigrantais.

Pavyzdžiui, Clevelando Diepholzo Vasario 16 d. gimnazijai remti komisija gavo keleto senųjų emigrantų lietuvių laiškų su maždaug tokia pagrindine mintimi: "esate Amerikoje, todėl rūpinkitės Amerikos mokyklomis, o ne kažkur Diepholze!"

Galime būti tikri, kad žydų fondo valdytojas Morgenthau negavo nei vieno panašaus laiško iš senųjų amerikiečių žydų, negavo priekaištų ir iš kitų amerikiečių, nors tas fondas renka tiek milijonų, kiek minėta komisija tik dolerių...

Vienas Clevelande gerai žinomas asmuo, Lietuvoje gimęs amerikietis, 1950 m. Vasario 16 d. minėjime pareiškė, kad reikia rūpintis Amerika, o ne kažkur toli esančia Lietuva... Galime būti tikri, kad nei vienas airių veikėjas tokios nuomonės nėra pareiškęs, nes airiai geriau pažįsta Amerikos dvasią.

Taigi mūsų naujųjų imigran-

tų jaunomenei ypač svarbu atminti, kad norint prasimušti Amerikos gyvenime reikia pasistengti:

1. išmokti gerai, be blogo tarimo, kalbėti angliškai,
2. pažinti Amerikos istoriją, geografiją, literatūrą,
3. orientuotis amerikiečių mėgiamiausiose daktose,

bet:

1. nereikia be reikalo žemintis ir slėpti savo kilmę,
2. nereikia bijoti vartoti savo kalbą savųjų tarpe,
3. pažinti savas tautines kultūringas tradicijas ir nevengti atitinkamų vietų bei atitinkamų metu su jomis pasirodyti.

Šio nusižeminimo niekas čia nepalaikys blogu dalyku, nebent tik koks pirmos kartos imigrantas, kuris pats Amerikos dvasios dar gerai nepažįsta ir neturi sugebėjimo pažinti.

Yra nemaža ir čia gimusių jaunimo, išaugusių ar augančių okioj aplinkoj, kur vyrauja toks klaidingas Amerikos dvasios supratimas, kur manoma, kad būti amerikiečiu reiškia pamiršti savo tautinę kilmę bei tėvų kalbą. Daugeliui tokių jaunuolių dar galima labai įtikinamai parodyti jų klaidą. Ir tai reikia stengtis daryti.

Yra dar ir kitas reiškinys — ne savo kilmės slėpimas, bet priešingai — didžiavimasis savo kilme. Apie tai pakalbėsime kitą kartą.

B. L.

A. BALASAITIENĖ

Kalnų karaliaus grotoje

Sunkūs žingsniai suvirpina grotas, ir suskamba šalti stalaktitai — Tarpekliais, uolomis nuklotais, aidai kalnų karaliaus trimitai.

Širdimi negyva virpa kalnas, balių stirna urvan paviljojęs. Šalto debesio mėlynas delnas glosto spindulio šalančias kojas.

Sunkūs žingsniai tarpekliuose dunda — ir nulūžta maži stalaktitai... Išsigandusios starnos skundą užslopina karaliaus trimitai.

Širdimi negyva plaka kalnas — rieda akmenys, laužia medelį. Balto debesio spindintis delnas išklojo vaivorykštėm kelią...

Sunkūs žingsniai nutyla prie kelio, ir vėl ramios uolotos pašlaitės — grįžta groton panūręs karalius, neradęs jaunos karalaitės.

A. BALASAITIENĖ

Plačiabangis Nemunas plaua mano sapnus neramius: ir regiu apačioj palei Kauną Panemunės krantus.

Ir matau aš pavasario mišką po mėlyno dangaus žydruma... O iš ryto sidabras užtiškęs nuplauna dulkėtąs šakas.

Mano žingsniai nuaidi per tiltą, ir nutyla pievų žalume — kiek pakrantėse smėlio suplita, kiek pėdų užpustyta jame!

Melancholiškas Nemunas plaua mano sapno krantus neramius. Aš šianakt pas pražydušį Kauną mačiau Panemunės krantus.

M A R A S

Iš Jievos Simonaitytės Maž. Lietuvos buities romano "Aukštųjų šimonių likimas"

Tuokart rašė vieną tūkstantį septynius šimtus ir devynius.

Rugiapūtė. Išgastinga kaitra kankina žmones ir gyvulius. Ne vien tik šuliniai išdžiūvę, bet ir pati šra vietomis sausa. Jau pernai buvo giedra ir užpernai. Seniai jau žmonės su baime laužia kokio nors vargo ypatingai užeinant. Badą jau kenčia daug žmonių. Nėra ko valgyti dėl pernai ir užpernai buvusios giedros.

O vakar vakare pareidami ke-li būreliai iš lažo pastebėjo kažkokį keistą pasirodymą. Saulė jau buvo netoli leisenos. Tik staiga dideliu ūžimu perlekė per orą juodas juodas šešelis. Spar-

nuotas, baugus, panašus į piktąjį. Nulėkė saulės link ir kelis kartus sklandė aplink ją, net visai ją uždengdamas.

Ne vienas tai matė, bet keli. Ir didelis išgąstis juos pagavo. Atsiminė žmoneliai senų padavimų, kur apie panašius pasirodymus kalbama. Bet jeigu kas pasakojo, tai niekas netikėjo — sakė: tai pasakos, ir liksiančios pasakomis.

Ir mačiusieji aną šešėlį visą naktį nemiegojo. Jie ėjo dar savo pažįstamų įspėti, kad užeinanti Dievo bausmė. Dabar reikia tik melstis ir prisirengti mirti. Atsirado vienas ir kitas, kurie jau ir anksčiau buvo ma-

tę ženklų danguje.

Praslinko pagaliau ir ta baugioji naktis, ir ryte, patekęs saulei, radosi kiek drąsiau ir smagiau, nes iki tol juk niekas neatsitiko. Bet ir saulėlė kažkodėl lyg ašarose paskendusi šį rytą. Lyg nusigandusi, be jokių spindulių plaukia lyg purvina-me vandeny. Rodosi, saulė kaip ir nedegina, bet karštis lyg didėja ir žmonės, būrai, baudžiauninkai beveik atskivėpti nebegali. Taip užima jiems kažin kas žada.

Ir štai grovo Stolbekio tvare įvyko tat pirmiausia. Dar trumpą valandėlę, ir stačio žmogaus šešelis tuojau būtų rodęs pietus. Staiga pargriuvo ant žemės keli darbininkai ir nebekelia.

— A, — sako atšankindamas užveizdas, — tai jūs jau pailšę! Dar ne pietūs. Marš į darbą!

Bet darbininkai raitosi ant žemės lyg kirmėlės ir jau visai nebegirdi, ką užveizdas sako.

— Tai aš jūsų tingumą išvairysiu, — suriko vokiečiai ir mušė botagu sergančius, besiraitančius.

Tačiau kankiniai nebekėlė, o netrukus pavirto lavonais.

Stabtelėjo užveizdas iš karto pamanydamas darbininkus užmušęs. Tą pat pamanė ir kiti laukuose dirbantieji ir užveizdo užnugary grasino jam Dievo bausme.

Palikęs lavonus nuėjo vokiečiai toliau. O ten, aname lauko gale, jau raitosi mirties sopuliuose keletas moterų. Viena jų jau nebesijudina.

Dar daugiau nustebo užveizdas. Ir bailiai ėmė teirautis, ką tai reiškia.

Niekas nieko nežinojo, niekas nesuprato, kokia čia galėtų būti liga. Tik štai mirstančiųjų moterų kūnai pajudavo kaip anglis.

Nuleido užveizdas rankas. Botagas iškrito jam iš pirštų, — ito jau jis daugiau nebevar-tos... Ir žvalgoši jis be supratimo, kas dedasi aplinkui, nes

(Perkelta į 6-tą pusl.)

sario jaunystės meilę, ją puoselėti, saugoti, kaip brangiausią turtą.

Tik neišsemkime savęs "jismyleje" — kiekvieną dailiai sušukuotą galvutę, kiekvieną "mašinos" savininką... Jieskime turto giliau, didelio turto, kurio "nei vagys nepavogs, nei ugnis nesudegins, nei mirtis neišplės".

Kiekvienas pavasaris yra didžiulė, ilgai trunkanti šventė. Žemė dabina puikiaisiais rūbais ir dangus, užsimetęs žydrą mantiją, laužo lengvus saulės spindulius ir beria juos riekuciomis į žemę.

Kiekvieną pavasarį mes atgyjame ir jaučiame didesnę jėgų ir vilčių atsargą. Pavasaris yra gyvenimo jaunystė! Jaunystė yra gyvenimo pavasaris! Ir kai balti žiedai nukrinta žemėn, kai vasara nokina vaisius rudens darliui, žmogaus širdis drauge pražysta, drauge pri-noksta ir neša žemei vaisių — tik žmogaus širdis niekuomet nenuvysta, jei meilė savo žemei ir meilė žmogui eina drauge su juo gyvenimo keliu.

TREMTIS

Vienintelis lietuviškas laikraštis Vokietijoje. Eina nuo 1950 metų liepos mėnesio pradžios, kas savaitę. Leidžia ir redaguoja žurnalistas SIMAS MIGLINAS. Prenumeratos kaina Amerikoje ir Kanadoje — 50 centų vienam mėnesiui —

TREMTIES atstovai:

Visai Amerikai, išskyrus Chicagos miestą — St. Nasvytis, 4579 W. 157 St., Cleveland 11, Ohio
Chicagos miestui ir Kanadai — W. Stuogis, 1114 Florence Ave., Evanston, Ill.

REMDAMI TREMTI, REMIAME VOKIETIJOJE LIKUSIUS LIETUVIUS — BE UŽJURIO LIETUVIŲ PARAMOS JIE LIKS BE LAIKRAŠČIO!

M A R A S

(Atkelta iš 5-to pusl.)

ten vėl vienas tyliau jau sukniubęs ant piaučiuvo amžinam nrie-gui. O čia vėl suklumpa jauna mergaitė. Ir jau beveik pusė darbininkų guli laukuose lyg pakirsti ant žemės.

Oras darosi vis tvankesnis. Vėjo nē kvapo nejausti. Užveizdas šiuosto prakaitą — ir iš baimės ir iš karsčio.

— Maras!

Niekas neištarė to žodžio, niekas nē nemanė kalbėti. Bet žodis paskambėjo. Paskambėjo lyg išgąstingas teisėjo trimitas. O štai keletas darbininkų tarėsi matantys aną šešėlį, kuris jau vakar, bauginamas žmones, sklendė ore. Nežiūrėdami užveizdo, suklupo likusieji darbininkai ant žemės maldai:

— Apsaugok mus, Viešpatie, nuo maro!

Nubals kaip drobė užveizdas nuliaino namo pranešti groviui, kas įvyko.

Galvatrukčiais sumetė grovas keletą reikalingiausių daiktų į vežimą ir išsiskubino į Karaliaučius. Iš ten manė toliau vykti, kur galėtų apsaugoti nuo maro.

Bet pakeliui negyvas nusirito nuo pasostės vežikas. Baisiai persigando grovas Stobekis ir stabo ištiktas sukniubo vežime. Pasijutę arkliai laisvi susisuko ir grįžo namo. Ir parvežė atgal grovo Stobekio lavoną.

O kitą dieną jau nebebuvo laukuose dirbančių žmonių.

Ir mirė žmonės, baudžiauninkai, būrai lietuviai. Mirė ne tik pavieniai, mirė krūvomis. Nameliai, buvę pilni sveikų žmonių, dabar pilni lavonų. Krito žmonės lyg lapai šalnos pakas-tis. Vieno lavono jau niekas nebelaudoja. Laidojama krūvomis. Grabų niekas nebeapažįsta.

Atsiję pačiai vyriausybei rūpintis lavonais. Suverčia juos į dideles duobes ir užpila žemėmis be kunigo palaiminimo, be kryžiaus. Tik supilami ten augstai kaupai, kad žmonės ir po šimtmečių atsisektų, jog čia maro kapai buvę.

Ir tamsusis, baugusis maro šešėlis sklandinėjo virš žmonių galvų vis dar ir dar.

Ir ėjo gandas šiurpulingas, baugus: naktį kitose trobelėse, pažvelgus pro langus į vidų, galima esą pamatyti neregėtą, keistą žiburį, o jo šviesoje vaikščiojančius baltai apsi-ren-gusius freilines. Ir tai esąs ženklas, kad iš šitų trobelių kitą rytą kėsnią paskutinio žmogaus lavoną. Bet ir žmogus, kuris šitas baltasias freilines pamatęs, netrukus miršta.

Dabaras, Golstromo lažininkas, patsai palaidojęs savo žmoną, — nebebuvo nė vieno, kuris būtų padėjęs, — lėtai žingsniais parėjo per kaimą. Jis toks silpnas, kad vos kojas pavilkiti begali. Skilvį graužia alkis, akys merkiaisi iš nuovargio. Namai jis nemanė eiti: baugu

buvo ten ir nejaugu. Bet kur pagaliau rasti dabar jaukumo! Jis žengė per kaimą nesizvalgydamas. Bijojų pamatyti nemaloniųjų dvasių.

Nė pats nesuprato, kaip tai atsitiko, kad atsidūrė prie savo trobelės.

— Ne, neisiu į vidų! — galvojo jis.

Bet visai išnetyčių pakėlęs akis pamatė savo trobelėje keistų būtybių. Užmiršo Dabaras, kad buvo pasiryžęs neiti ten, kur vaikščioja freilinės dvasios. Lyg nematomos rankos traukiamas priėjo prie lango pažūrėti, kas viduj dedasi.

Ir kaip gražu atrodė jo trobelėje: lova dailiai pataisyta, stalas baltai dengtas, ten visokių valgių sukrauta. Prisiminė Dabarui, kad jis baisiai išalkęs. Nuo pat ryto nieko nevalgęs. O štai anos freilinės ir pastebėjo jį. Meiliai ėmė jos moti žmogui žengti į vidų. Jau nieko nebe-galvojo daugiau Dabaras, o tik-tai žengė į trobelę. Rankos jau nutvėrė skląstį. Nemaž nestebėjosi jis, kad durys iš lauko užsklėstos. Įėjo, užsklėdė iš vidaus. Peržengęs per stubos slenkstį, pamatė savo žmoną prie stalo besėdinčią ir gardžiai bevalgancią. Meiliai ji pažvelgė į savo vyrą:

— Labai buvau išalkusi, — sako ji savo vyrui, kuris nē kiek nesistebi namie matydamas palaidotą savo žmoną. — Laukiau tavęs, valgysiva dabar abu. Ir visada paliksiva krūvoj. Jau į lažą tau nebereikės daugiau eiti.

Kitą rytą duobkasiai išnešė Dabaro lavoną.

Ir įvyko, kad toli ir plačiai apie Isros upę nebebuvo žmonių matyti. O kas dar gyvas, ką mūras lyg iš apsirinkimo buvo palikęs, tasai ryte išėjęs į gatvę baimingai apsižvalgo, ar tik nepamatys dar kokį žmogų. Dieve, Dieve, juk negali būti visi išmirę!

Nieko nebeamatyti.

— Lipsiu, — sako, ant stogo ir iš ten apsižvalgysiu. Aure, ten toli, toli matau... rūksta kaminas. Tai čia bene bus dar žmogus. Tenai, ak, ten net iš dviejų kaminų iškyla dūmai. Dievui dėkui, dar yra žmonių!

Ir skubina žmogus patsai palikti ugnį, nes gali atsitikti, kad vienas kitas ir iš kitų trobelių laukia ženklo.

Ir ne tik būrus ir bajorus ir edelmonus aplankė juodasis maras.

Štai vieną rytą, dar labai anksti, įeina tėvas Šimonis pažadinti savo vaikų.

— Vaikeliai, kelkitės, mamytė...

Nusigandę nubėgo vaikai į tėvų miegamąjį. Matas pirmasis suklupo ties motinos lova; jis be galo myli savo motiną.

— Sudiev! — pasakė tik motina ir iškeliaivo. O jos lavonas tuojau pajudavo kaip anglis.

Maras jau ir Šimonių namuose. Pirmoji skauda auka.

Bet ne laikas dabar verkėti ar dejuoti. Reikia lavoną gąbenti į lavoninę. Tik štai sode pasigirsta klyksmas. Matas bėga lyg nesavas, kiek kojos neša, bėga žiūrėti, kas čia darosi. O nujaudintas jau sako, kad čia nauja maro auka besanti.

Vyresniosios glėby miršta jauniausioji Šimonio dukrelė, dailioji Jonė. Pakol Matas suprantas kas daryti, jau atbėgo Etmonas, atplėšė Lidią nuo lavono. Jis buvo girdėjęs, kad reikią lavonų saugotis: iš jų gali priplūti liga. O, nors vieną seselę jis norėtų apsaugoti nuo mirties! Vargšas nežino, kad Lydija tik buvo apsilankiusi Grigaičių butelyje, kur Grigaičių abu jau lavonu. Ji rado ten tik mažulėlį jų vaikelį. Jis, rodos, toks silpnutis, tik akis užspausd bereikia — tačiau dar gyvas ir nemano mirti. Verkia tik ir dejuoja.

Gailėstingoji Lydija parsigabeno mažulėlį į rūmus. Taip parėjo maras į Šimonių dvarą. Lydija lyg nesava nuėjo į savo kambarį, kur verkia mažasis Grigaitukas. Tik ji jau kaip ir nebegirdi mažuko verksmo. O jai pačiai tvinsta ašaros per veidus — ir dėl motinos, ir dėl seselės.

O kitą rytą ji jau nebeišeina iš savo kambario. Ir vaiko vaitojimo nebegirdėti. Nujaudė tėvas, kad jau ir antros dukters nebėra, kad vienas po kito atplėšiami jų vaikai. Bet reikia eiti žiūrėti, rasi tik...

Lydija taip dailiai klūpo prie Grigaituko vygio, lyg kalbintų vaikelį, lyg žaistų su juo. Lydija negali būti negyva. Dieve, ji ne!...

Mažasis Grigaičių sūnelis visai jau sustingęs, o Lydija... Kad jis čia pat vietoj nenumiršta? Kodėl ji nenumiršta taip, kaip anąkart grovas Stobekis? Tas bent nematė savųjų mirštant.

Lengvais žingsniais įeina Matas į sesutės kambarį. Jis mato tėvą pargriuvusį žemėj. Jis suvaras, kad paskutinioji seselė — o jis taip labai mylėjo ją ir motiną. Ir visos trys nebegyvos. Bet Matas ramus, dar vis ramus. Jis nueina pas tėvą, atkelia jį:

— Tėveli, tai Dievo ranka!

Motinos sėtoji vaikų širdyse sėkla, matyt, nenuėjo niekais: Matas nusitiki Dievu, Matas ramina ir tėvą. Matas karžygiskai stengiasi slėpti susijaudinimą. Jis atsiminė motiną, mokinusią nebylinėtis su Dievu, o pasiduoti jo valiai.

— Taip, tai Dievo ranka, — atsakė tėvas ir atsilaidavęs iš sūnaus rankų išėjo laukan.

Nebuvo betgi laiko mąstyti apie nesuprantamus Dievo kečius, nes kitą rytą ir Lukošius jau nebe tarp gyvųjų. Ir savo kerštą Goldstromui nusinešė jis į kapus.

Likusieji broliai, Etmonas, Endrius ir Matas, nuėjo į sodą iškasti kapą savo mylimiausiems. Tyliai jie kasė, nekaltė, tik retkarčiais braukė vienas ar kitas rankove per veidą.

Bajoro Šimonio vaikai verkia. Verkia jau ir Matas. Ir didysis jo nusitikėjimas Dievu pradeda jau svyruoti. Sode po senu ažu-

lu, kuris dar matęs Lietuvos dievus, išauga kapas. O ties kapu suklumpa tėvas su trimis savo sūnumis maldai.

Tik štai skaudžiai sudejavo brolis Endrius. Ir Mato nusitikėjimas Dievu, gavęs naują smūgį, visai sugniūžo. Nebepakėlė jis akių į brolių, kuris jau miršta tėvo glėbyje, tik pašokęs nuo kelių bėgo, bėgo lyg proto netekęs į laukus. Ir ten jis ėmė laukti savo eilės. Jis buvo tikras, kad juodoji giltinė jo nepaliks. Tai kam dar namie būti, kam tėvą dar daugiau jaudinti?

Tiesa, namie dar tėvas ir vienas brolis, bet juk ir jie netrukus jau bus juodojo šešėlio auka. Ir taip išmirs visi namai. Ar taip ir baigsis Šimonio giminė?

Visą dieną ir naktį bastėsi Matas po mišką ir laukus, laukdamas mirties. Tik keista: mirtis jo nenori. Rasi užmiršo jį juodoji giltinė. Bet, rodos, ne: viduriai ima degti lyg ugnies pripilti. Tai tikrai jau maro liga. Matas, atėjęs prie Isros vago, pasižiūri, ar jau ir jis pradeda juoduoti, kaip kiti mirštantieji. Ne, jis tik baisiai, baisiai išbalės atrodo.

— O rasi aš nemirsiu, rasi išliksiu gyvas? Juk nors vienas Šimonis turi išlikti, — nedrąsiai ima reikštis mintis.

— Būk vyras, Matai. Būk vyras ir eik namo, žiūrėk drausiam pavoju ir likimui į akis. Eik palaidoti likusius brolius ir tėvą. Neapleisk Šimonių dvaro, iki paskutinio stovėk savo vietoj!

Pagaliau nutaria.

Grįžo Matas namo. O, koks nepasakomas džiaugsmas: tėvelis ir brolis dar gyvi! Pamatę Matą džiaugiasi ir tėvas ir Etmonas.

Nežiūrint siaučiančio maro, nežiūrint didžiojo kapo sode po praamžiniu ažuolu, tėvas ir sūnu du tvėrėsi darbo. Reikėjo ūkį sutvarkyti, laukus valyti. O visa savo jėgomis. Darbininkų kaip ir nebeliko. Nors ir mažai, tačiau vilties dar yra, kad vienas ar kitas Šimonių išliks. Ir dvaras turi palikti likusiajam.

Atsirado daug našlaicių, kurių tėvai juodojo maro į kapus nuvaryti. Ir Šimonis prisijėmė ūkį keliolika į savo dvarą, ėmė jais rūpintis.

Ir keista: nuo to laiko Šimonių dvare nebemirė nė vienas. Praūžė maras pro dvarą, praūžė ir pro Lietuvos šalį, čia mažiau, ten daugiau, o kitur net visus gyventojus nuvarydamas į kapus.

Seniausias ir gražiausias iliustruotas lietuviškos minties žurnalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius

A. VANAGAITIS

Kaina metams \$2.00

Susipažinti siunčiamas

dovanai.

6755 So. Western Ave.

Chicago 36, Ill.

Tik 299.99

FOR THIS VALUE-PACKED
1951 CROSLY
SHELVADOR

Model SMC-9

Only
CROSLY
gives you the
SHELVADOR
Designed from the Women's Angle

HERE'S 1951's
OUTSTANDING
REFRIGERATOR BUY!

Freezer compartment holds up to 50 pounds of frozen foods.
• Frozen storage drawer keeps two ice trays and frozen foods handy.
• Sealed plastic crispers keep greens dewy-fresh.
• Lift-out shelves allow wide flexibility in food arrangement.
• Crosley Electrosaver Unit is backed by a five-year warranty.
• See this great new Shelvador Refrigerator TODAY!

THE FACE-SETTING DESIGNS ARE COMING FROM CROSLY!

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park Ave

EX 1-0911

IŠSIMOKĖJIMAS IKI 65 SAVAIČIŲ!

NUOTRUPOS

Psichologai tvirtina, kad žmogus, turįs humoro jausmą, nepalyginamai daugiau gali džiaugtis gyvenimu, nei jo neturįs. Turint humoro jausmą, daug lengviau matyti gyvenimą jo tikrojoje šviesoje. O įvairiose situacijose įžiūrėti komiškąjį dalyką pusę, daug lengviau nesijaudinti be reikalo.

Humoro jausmas gali būti išugdytas taip, kaip ir gilesnis muzikos supratimas. Floridos universitete specialus humoro jausmo kursas buvo toks populiarius studentų tarpe, kad universiteto vadovybė planavo jį padaryti nuolatinu. Profesorius W. E. Moore, to kurso dėstytojas, pabrėždamas esminę jo reikšmę tvirtino, kad svarbiausia esą išugdyti studentų sugebėjimą įžiūrėti žmonėse ir situacijose komiškojo elementus, jais nenusiviliant, o ypatingai pastebėti komiškojo elementus pačiame savyje.

Šitai minčiai pritarė ir daugelis kitų universitetų rektorių pridurdami, kad humoro jausmo ugdymo fakulteto išplėtimas daugiau, negu bet kas išvystytų toleranciją ir vieni kitų gilesnį supratimą.

Negalima būtų tvirtinti, kad kuri nors tauta turėtų didesnį humoro pajautimą.

O šiaip humoro jausmas įrodo tik augštesnį žmogaus inteligentiškumo laipsnį.

Psichologas William Moulton Marston paklausė trijų tūkstančių žmonių, kam jie gyvena. Jis buvo nepaprastai nustebintas, kai 94%, lyg ir išbraukė dabartį jos nepastebėdami, tik laukdami ateities. Jie visi laukė kažko įvykstant: vieni laukė, kad

jų vaikai išaugtų, kiti laukė ateinančių metų, dar kiti laukė to laiko, kada jie galėtų keliauti seniai išsvajotą kelionę; arba visai paprastai laukė rytojaus, neįsisąmonindami, kad tik ši diena turi savo realią prasmę, savo konkretumą, nes vakarykštė diena praėjo, o rytojais gali niekados neateiti.

Pradėk tuojau gyventi ir įvertink kiekvieną dieną lyg atskirą savo gyvenimą.

Seneca

Negyvenk praeitimi, nei ateitimi, bet atiduok visą savo energiją kiekvienos dienos darbui ir tuo būdu patenkink savo didžiulius užsimojimus.

Sir William Osler

Mano senas mokytojas Herbert Palmer mėgdavo sakyti: "Pats gražiausias dalykas pasaulyje, yra gero žmogaus tiksliai sutvarkytas gyvenimas." Bet toks gyvenimas jokių būdu nėra atsitiktinis dalykas. Tai yra augstos rūšies kūrybinis darbas.

Platonas, kuris sprendavo didžiulias gyvenimo problemas, visada pabrėždavo, kad žmogaus gyvenimas pirmiausia turėtų būti gražus kūrinys.

Rufus M. Jones

Didžiausias gyvenimo darbas yra nuolatinis savęs perdirbinėjimas iki žinojimo, kaip gyventi.

Smiley Benton

Arklys niekur nenuvež, jei-gu jis nebus pakinkytas. Garai neduos energijos, jeigu jie ne-

bus uždaryti. Nei Niagara neturėjo tos reikšmės, kol ji nebuvo tinkamai panaudota. Ir žmogaus gyvenimas negali tapti dideliu, kol jis nėra disciplinuotas ir kam nors pašvestas.

Harry Emerson

Auklėti, tai nėra duoti žmogui žinių, kurių jie neturi, bet išmokyti juos elgtis taip, kaip jie nesielgia.

John Ruskin

Moralinis grožis yra toks fenomenas, kurio negalima užmiršti. Toji grožio forma yra nepalyginamai įspūdingesnė, negu prigimtas grožis. Tiems, kurie pasižymi moraliniu grožiu, yra suteikta nepaprasta ir neišaiškinama galia.

Pagal Readers Digest

NAUJIENA

JUOZAS KRUMINAS

NAKTIS VIRŠUM
ŠIRDIES

Apysaka, vaizduojanti dviejų žmonių, vyro ir moters, jausmų konfliktų niuansus, dvasinius apsi-sprendimus ir tragiškų įvykių pasekmes. 141 psl., kaina \$1.50. Knygos Bičiulių Klubas nariai, įmokėję \$5.00 metinį mokestį, šią knygą gauna už \$1.00, taip pat gauna naujausias Jurgio Savickio, Nelės Mazalaitės, Jurgio Jankaus, Liudo Dovydeno ir kitų žymiųjų autorių grožinės literatūros knygas. Rašykite į Knygos Bičiulių Klubą narius ir metinį \$5.00 mokestį siųskite šiuo adresu:

G A B I J A
Brooklyn 11, N. Y.
340 Union Avenue,

RAUDONOJI ŽVAIGŽDĖ

52 autentiškos fotografijos — bolševikų darbų Lietuvoje 1941 birželio mėnesį liudininkės. Trumpi ir tikslūs paaiškinimai lietuvių ir anglų kalbomis.

Gaunama DIRVOJE.

Kaina 75 c.

CLEVELAND IR APYLINKĖSE

KUR DINGO CLEVELANDO LIETUVIAI?

Ar reikės statyti paminklą su užrašu: "Čia gyveno 15,000 lietuvių?"

Gegužės 19 d. JAV šventė "Ginkluotųjų Pajėgų Diena". Clevelande su ta švente buvo susijungtas ir Lojaluma Paradas, kuris pirma buvo kiek anksčiau planuotas Dirvoje apie tai buvo gana seniai pranešta ir buvo net nurodyta, kur galima kreiptis, norint gauti platesnių informacijų apie dalyvavimo tvarką. Buvo taip pat paskelbta, kada ir kur šaukiamas specialus susirinkimas tuo reikalu. Atrodo, kad niekas iš lietuvių į tą susirinkimą nebuvo nuvykę ir todėl neturėjo aiškaus supratimo, kad kas ir kaip čia turėtų būti rengiama. Paskutiniame numeryje buvo trumpas pranešimas, kad lietuviams atstovaus veteranai, skautai ir čiuurlioniečiai, nenurodant, kas vadovauja, kas atsakingas. Visi kiti buvo kviešti žiūrovais.

(Red. pastaba: šis pranešimas (Red.) buvo duotas telefonu, svarbiausiais tuo tikslu, kad būtų pranešta susirinkimo vieta ir laikas. Redakcija iš to pranešimo susidarė įsitikinimą, kad veteranų, skautų ir čiuurlioniečių vadovybės yra atitinkamai informuotos ir yra padariusios reikiamų žygių, kad jvi nariai būtų reikiamu laiku pasirengę dalyvauti.)

Paradas buvo vertas dėmesio: Bet jame buvo spragų. Pagrindą sudarė vietos įgulos daliniai, Nacionalinė Gvardija, veteranai. Buvo daug gražių ir didelių orkestrų, su šokančiomis mergaitėmis prie šakų. Žygiavo skautai, paskui vengrų, lenkų, škotų, kazokų, čekoslovakų, ukrainų ir graikų tautybės (kitos dvi tautybės buvo be pavadinimo). Kazokai ir čekai nešė antikomunistinius šūkius. Šiaip paradas surengtas be ryškesnių, laiko dvasių atitinkančių šūkių, pasitenkinant šūkiu "Už demokratiją ir laisvę".

Parade trūko daug žymių tautybių, jų tarpe ir lietuvių. Lietuvių nepasirodymas yra didelis visos kolonijos apsilėdimas. Tai liudija jos organizacinį nusigynimą. Kur mūsų liet. veteranai (jų vėliava gal ir buvo tarp kitų vėliavų įsimačiusi), kur mūsų Vyčiai, skautai ir kitos jaunimo organizacijos?

Ką veikė Amer. Lietuvių Tarybos skyrius, kurio uždavinys, regis, kaip tik buvo pasirūpinti, kad visi laiku būtų paraginai ir kad visiems laiku būtų būvę pasakyta, kaip reikia pasirūpinti tam dalyvavimui. Jei ji

būtų patyrusi, kad yra kas kitas, kas apsiėmė tuo reikalu rūpintis, tai reikėjo visiems atitinkamai pranešti. Kiek girdėti, kad atskiros organizacijos, tarp kitų ir tremtinių draugija, laukė iš ALT nurodymų, nenorėdamos kokiais atskirais žygiais "prasausti pro šalį" ar įnešti dezorganizacijos, bet, pasirodo, suklydo: tokios iniciatyvos ar nebūta, ar būta per silpnos.

Ed. K-nas

ČIUURLIONIEČIŲ SEZONO UŽBAIGTUVĖS

birželio 10 d., sekmadienį, švenčiamos iškilmingu aktu 11:30 val. lietuvių salėje ir pobūviu (banketu) Lake Shore Country Club patalpose, 11405 Lake Shore Blvd. (prie ežero kranto).

Užbaigtuvėse dalyvauti yra pakviesti Čiuurlionio ansamblio garbės nariai: kompozitorius J. Žilėvičius iš Elizabeth, N. J., kun. Gureckas iš Toronto, "Patricia" leidyklos direktorius J. Lenktaitis iš Stamford, Conn., St. Nasvytis iš Clevelando, glostų tremtyje J. Daužvardienė iš Chicago ir globėjai Clevelande.

Iškilmingame akte kviečiami dalyvauti Ansamblio bičiuliai. Įėjimas nemokamas. Numatoma apžvalginė Čiuurlionio Ansamblio gyvavimo paroda. Pobūvyje dalyvauja kviešti svečiai. Kvietimai gaunami pas čiuurlionietes ir čiuurlioniečius.

KULTŪROS FONDO SUSIRINKIMAS

Šį sekmadienį, 11:30 val. dieną lietuvių salėje šaukiamas Lietuvių Kultūros Fondo susirinkimas, kuriame bus veikimo apyskaita ir naujos valdybos rinkimai.

TEISININKŲ SUSIRINKIMAS

Šį šeštadienį, gegužės 26 d., šaukiamas Lietuvos Teisininkų Draugijos Tremtyje steigiamasis Clevelando skyriaus susirinkimas. Susirinkimas šaukiamas čiuurlioniečių patalpose, kuri yra Lietuvių banko name, įėjimas pro šonines to namo duris, iš 68-tos gatvės. Susirinkimo pradžia 7:30 val. vak.

LIETUVIŲ VAIKŲ CHORAS

Vasaros atostogų metų Clevelande steigiamas lietuvių vaikų choras. Tuo reikalu susidomėję tėvai prašomi pranešti atviruku p. S. Radzevičiūtei, 1369 E 65 St., arba telefonu EN 1-2877. Pranešti reikia chore norinčio dalyvauti vaiko pavardę, vardas, amžius, adresas, jei yra, tai ir telefonas. Priimami vaikai nuo 1 iki 15 metų amžiaus.

DAINOS IR LITERATŪROS VAKARAS

Šį sekmadienį, gegužės 27 d., lietuvių salėje ateitininkų rengiamame vakare dainuos Juzė Krištolaitytė, Broniaus Budriūno vedamas vyrų kvartetas iš Detroito ir savo kūrybą skaitys rašytojas Antanas Vaičiulaitis.

DETROITO SPORTININKAI ATVYKSTA PAS MUS

Sekmadienį, gegužės 27 d., Clevelande viešės Detroito lietuvių sporto klubo "Kovo" krepšininkai, kurie čia turės draugišką krepšinio rungtynes su Clevelando "Žaibu". Tai bus jau antras šių komandų susitikimas. Pirma, įvykęs š. m. balandžio 7 d., Detoite baigėsi kovėčių pergale (73:41). Šį kartą, žaisdamas namie, "Žaibos" tikisi pasirodyti stipriau. "Žaibui" atstovaus Telyčėnas, Blumentalis, Vodopalas, Muliolis, Zorskas, Gylys, Motiejūnas, Lukavičius ir kiti.

Rungtynės įvyks 3:00 val. p.p. Town Club salėje, 2612 Prospect Ave., prie E. 26 gatvės.

Sportu besidominti visuomenė kviečiama kogausingiausiai atsilankyti ir paremti sportuojančią jaunimą.

JAUNUČIUI PUODŽIŲNIUI vietoj gėlių

Praėjusį šeštadienį Auditorium of Radio Cleveland teatre įvykusime pavasario parodomajame "Ballet Russe Academy" bolet koncerte tarp geriausių tos akademijos studentų labai gražiai pasirodė lietuvis tremtinis Jaunutis Puodžiūnas (J. Pajūnis).

Jis šoko žymiausias partijas su geriausiomis partnerėmis, jų tarpe ir su pačia akademijos vadove.

Koncertas sutraukė daug publikos. Programa buvo gana įdomi. Nesitenkinta vien trumpais šokiais. Atstovauta klasika, Isidoros Duncan basakojis baletas

ir lengvesnio žanro šokiai.

Koncerte dalyvavę lietuviai apgailestavo iš anksto nepasirūpinę gėlių savo tautiečiui J. Puodžiūnui pagerbti. Ed. K-nas

NEPAMIRSKITE JONINIŲ!

Vienas iš įdomiausių šios vasaros pradžios parengimų be abejo bus Joninių gegužinė, kuri rengiama Green Road gegužinių vietoje. Kaip į ten nuvažiuoti, vėliau bus pranešta smulkiau, dabar svarbu žinoti tik tai, kad nuvažiuoti netoli ir patogiu.

Gegužinei rengiama įdomi programa ir žinoma, geras bufetas. Girdėti daugumas Jonų savo vardines žada svęsti kaip tik tenai. Neatsilieka ir Janinos... Kadangi ten pat yra ir salė, tai net ir nepalankus oras to pobūvio nesukliudys.

BALFO 68 SK. VAKARAS

Birželio 3 d., sekmadienį, 5:00 val. p. p. Balf 68-tas skyrius rengia vakarą. Bus vaidinama Vyt. Alanto 3. veiksmų komedija "Buhalterijos klaida". Vaidins Vlado Brazilio vedama dramos studija.

BALFO 55 SKYRIAUS GEGUŽINĖ

Įvykusi gegužės 20 d. Naujosios parapijos sode turėjo labai gerą pasisekimą

Buvo ir trumpa meninė programa, kurią atliko dainininkai: B. Kemežaitė, Jurgelis ir Ivanauškas. Jiems akompanavo R. Brazaitienė. Deklamavo Cicėnaitė. Trumpas kalbas pasakė: Balf 55-o skyriaus pirmininkas V. Amšiejus, šio skyriaus įsteigėjas St. Gabaliauskas ir naujosios parapijos klebonas kun. J. Angelaitis.

Šio pikniko programos vedėjai P. Mikšui paprašius atsilankiu-

sius rašyti Balf 55-o skyriaus matyti naujai užsirašančių

LENGVATLETES RENGIA RUGTYNES

Gegužės 30 d. Lakewood High School stadione įvyks Northeastern Ohio moterų ir mergaičių lengvosios atletikos pirmenybės.

Iš lietuvių lengvatlečių dalyvauja daugkartinė meistrė tremtyje Elvyra Šikšniūtė, taip pat tremtyje gerai pasirodžiusi Nijolė Balčiūnaitė ir keletas jaunesniųjų.

P A D Ė K A

Clevelando Balf 55 skyriaus valdyba nuoširdžiai dėkoja už visokeriopą paramą rengiant š. m. gegužės 20 d. naujosios parapijos sode pikniką:

Naujos parapijos klebonui kun. J. Angelaičiui, solistams B. Kemežaitėi, Jurgeliui ir Ivanauškui; akompaniatoriui R. Brazaitienei; deklamatorei Cicėnaitėi; valgių ir gėrimų paruošimo, bilietai platintojoms ir plakatų piešėjams: Amšiejenei, Kizevičienei, Makarskienei, Mikšienei, Navickienei, Staškūnienei, Balbotai, A. Barzdūkui, Kizevičiui, Navickiui, Staškūniui ir Žukauskui; Už šio pikniko pagarsinimą — Dirvai ir Liet. Radijo valandai; visiems taip gausinčiai atsilankiusiems ir tuo susilpusiems tremtvių esančias motinas.

Balf 55-to skyriaus Valdyba

PARDUODAMA

- Gasinis šaldytuvas \$95.-
- Valg. kamb. baldai \$45.-
- Gasiniai mogleiai 30.-

LI 1-4905

ISNUOMOJAMAS BUTAS

2 kambariai ir virtuvė
8715 Meridian Ave.

HOUSEWORK

light — \$25 week, own room, bath, television. Reliable person for small happy family
ER 1-1489

RKO Keith's 105th

Gegužės 20 — 26 d. "The Thing" Gegužės 27 — birželio 2 d. "Only the Valiant".

JONAS G. POLTER

Lietuvis
Namų Maliavotojas

Popieriuotojas

Apkainavimas ar patarimas reikale jūsų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St.
Telef.: Potomac 1-6899

Patobulinkit SAVO NAMUS vartodami MONCRIEF

šildymo ir oro atvėsinimo sistemą

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

Why Pay More?

CLEVELAND TRUST PERSONAL LOANS ARE LOW-COST EASY TO ARRANGE

NEPRALEISK PROGOS!

Dabar yra toks laikas — darbai eina gerai. — Bet gal ne visada taip bus?

Taupyk centus ir dolerius, kad reikalui atėjus neturėtum rūpesčio. Jei turėsi santaupų, neturėsi rūpesčių.

Lietuvių Banke santaupos yra apsaugotos JAV valdžios per Federal Insurance Corporation, kiekvieną atskira taupymo sąskaita iki

\$ 10.000

Čia ir šeštadieniais (subatomis) atidaryta iki 1 val. p. p.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave. HE 1-2498
Cleveland, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio
OFISO TELEF.: Main 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521
Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiestiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiuose apdraudose-insurance reikaluose.
Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojamas. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515
WM. DEBBS PAINTING CO.
WM. DEBESIS
Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

I J. SAMAS JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę
7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre
Dabar jau turime didesnę rinkinį Deimantų, Ziedų, Laikrodžių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkelis - Wirby
Pilnas laidotuvių patarnavimas
—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—
6202 SUPERIOR AVE. HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui
Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
25 metai simpatingo ir rimto patarnavimo
6621 Edna Avenue ENdicott 1-1763

3 Spring Items FOR YOUR HOME

New PAINT

For Outside
FAMOUS

Dutch Boy

For Inside

Dutch Boy

The best
always
costs less!

New Wallpaper

Deep tones - companion designs —
"combed plywood" in 22 different

tints — Everything your home asks for! Call for our new sample books. . . and see our Bargain Basement!

New Linoleum

All famous makes: Armstrong, Nairn, Sloan, Bonny Maid, Biro . . . and the new Plastic Sandran.

Specials:
RUGS, 9x12 4.95
CONGOWAL 42c
Asphalt Tiles 9x9" 9c
As low as . . .

The U. S. Wallpaper & Paint Co

WE DELIVER — FREE PARKING
6001 EUCLID Ave. HE 1-6944

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park EX 1-0911
Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui
ZEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS
Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

DECORATION DAY GREETINGS

HILLCREST MEMORIAL Park Cemetery Association

A 2-GRAVE LOT WILL COST YOU AS LITTLE AS \$90

Arrange to buy your Family Burial Lot in Advance of Need

Aurora & Richmond Roads BE 2-0035

Mūsų specialybė

virtuvių, vonių, arkų ir spalvotų langų PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba dažome kambarius
K. ŠTAUPAS
16908 Endora Rd. KE 1-8794

DIRVA

THE FIELD

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio. — Telefonas: ENdicott 1-4486. Redaktorius Vincas RASTENIS (buto telefonas: UTah 1-6747) Redaktorius Baly GAIDZIUNAS (buto telefonas: GARfield 1-7496).

ANTRAS KELINYS

Korėjos kare šią savaitę vyksta antrasis šio pavasario imtynių kėlinys. Pereitame numeryje rašėme, kad antrosios kinų ofensyvos laukiama jau nebe kas dieną, o kas valandą. Ir iš tikrųjų — tie žodžiai dar nebuvo spėję pasiekti artimiausių skaitytojų, o toji ofensyva jau buvo prasidėjusi. Iš karto smūgis buvo stiprus. Buvo ir pora labai pavojingų prasiveržimų, tačiau sąjungininkai sugebėjo pramuštą spragą užlopyti, sugebėjo puolimo jėgą gerokai aptramdinti ir atitinkamai pasitraukdami sugebėjo išlaikyti nepakrikusią savo fronto liniją, tuo pačiu metu pridarydami priešiui nepaprastai didelių nuostolių.

Praėjus savaitei nuo puolimo pradžios, vaizdas pradeda keistis. Puola jau nebe tiek kinai, kiek sąjungininkai, ir puola sėkmingai. Pranešimai sako, kad, jeigu dar per anksti kalbėti apie priešo bėgimą, tai jau faktas, kad jis smarkiai nukentėjęs pradeda trauktis ir buvo priverstas atiduoti vieną iš svarbiausių strateginių vietovių — Chang-gong miestą, 25 mylios į šiaurės rytus nuo Seulo, kur ištisi batalionai kinų bėgdami turėjo tikrą to žadžio prasmę pulti į plačią upę.

Tik rytinėje fronto dalyje kinai dar tebesiveržia į priekį.

Jeigu šiame antrajame šio pavasario puolime kinai pralaimės, kyla klausimas, kas gi bus toliau? Daugelis turi vilčių, kad tada pagaliau kinai bus sukalbami ir panorės taikytis.

Bet tai priklauso nuo dviejų dalykų: kokia komunistinės valdžios padėtis Kinijoje ir kokie jos įsipareigojimai Maskvai.

Esamomis žiniomis, komunistinės valdžios tvirtumas Kinijoje nėra labai pavydėtinas. Kaip ir paprastai tokiose valdymo sistemose, karas yra vienintelė priemonė žmonių nepasitenkinimui.

mus bent laikinai apmąšinti. Bet ta priemonė tinkamai veikia tik tada, kai karas laimimas. Pralaimėjimas valdžios padėtį dar labiau silpnina. Girdėti, kad Kinijoje jau prasidėjo sovietiško tipo masiniai "valymai", platus masto teroras. "Medaus mėnuo", kada komunistinė valdžia bandė prieš savuosius ir prieš užsienius rodytis, kaip švelni valdžia, jau pasibaigė, ir komunistai norom nenorom turi parodyti savo veidą ir nagus. Kitaip ji negalėtų išsilaikyti.

Tokiomis aplinkybėmis, jei karą laimėti nesiseka, jei amerikiečiai, net pusę milijono gyvybių paklojus, tebėra nesuvaryti į jūrą, kaip buvo išdidžiai pažadėta, reikėtų įsivaizduoti, kaip nors susitaikinti.

Bet vėlgi, — ar Kinijos komunistinė valdžia yra tiek savarankiška, kad galėtų bandyti taikytis be Maskvos leidimo? O Maskva ar leis?

Šiaip ar taip, jei Korėjos karas ir nebūtų tiesioginė priemonė ar tiesioginis žingsnis į komunistų įsigalėjimą visoje Azijoje, vistiek tai yra puiki priemonė amerikiečių pajėgų dalį laikyti ten pririštą ir priversti Ameriką eikvoti žymią savo karinio potencialo dalį, tuo būdu mažinti Amerikos apsiginklavimo greitį. Tiesa, jei ne Korėjos karas, tai Amerika gal dar tebesnaudų ginklavimosi reikale, bet kartą pabudinta ji apsiginkluotų daug greičiau, jei Korėjoje dabar nereikėtų daug ko išieškoti. Ir visai galimas dalykas, kad Maskva vers kinus ir toliau laikyti amerikiečius "užimtus" Korėjoje, neatsižvelgiant į tai, kiek tai kinams kainoja: juk Maskvai svarbu, kad Rusijos pasirengimams tai nekainuotų.

Kol Amerika užimta Korėjoje,

I R A N E.

dedasi dalykai, dėl kurių Maskva, reikia manyti, ne tik delnus

trina, bet kai ką ir daugiau daro. Amerikiečiai bandė diplomatiniais keliais rasti kokią nors išimtį žibalo šaltinių nacionalizavimo reikale.

Anglų — Irano žibalo Bendrovė yra bendrovė su 583 milijonų dolerių kapitalu. To kapitalo 53 nuosimčiai yra Anglijos valstybės nuosavybė. Žibalo šaltinių naudojimo sutartis galioja iki 1993 metų. Šaltinių nuoma, kurią bendrovė moka Iranui, sudaro pusę tos valstybės biudžeto. Bet persai mano, kad jie vis tiek yra išnaudojami, nuskriausti, ir yra pasiryžę šaltinius nuosavinti. To labiausiai siekia fanatiškieji mahometonai nacionalistai, o jiems už nugaros, visai kitais sumetimais pritaria komunistai.

Amerikiečiai patarė anglams, kad jie vietoj nuomos pasiūlytų pusę pelno (iš to galima spręsti, kad pelnas buvo daug didesnis, negu nuoma). Iš kitos pusės amerikiečiai įspėjo persus, kad jie tegul nesitiki nei Amerikos kapitalo, nei Amerikos specialistų žibalo šaltiniams naudoti. O savų specialistų jie neturi.

Anglus tas amerikiečių žygis nuramino, nes ligi šiol jie įtarė, kad gal ir amerikiečiai kiek pakursto persus, kad paskui galėtų užimti anglų vietą. Jie sutiko kalbėtis ir dėl persams palankesnių sąlygų. Tačiau tiems nei palankesnės sąlygos, nei amerikiečių įspėjimas nedaro jokio įspūdžio: jie užsimoję anglus skubiai išvyti ir graso sumesti juos į Persijos įlanką, jei jie geruoju nepasiskubins išsinešinti.

Ką Iranas darys su nacionalizuotais šaltiniais? Kur kapitalas, kur specialistai? Rusai?

Gali būti. O jei taip, tai jau čia ne vien turto klausimas. Tai reikštų, kad svarbiausi žibalo šaltiniai, turį labai didelę reikšmę viso Vakarų Pasaulio kariniam pajėgumui, patektų į rusų rankas ir tuo sustiprintų jų karinį pajėgumą. Šitaip dalykams esant ir pasiryžimas jėga ginti žibalo šaltinius atsiduria visai kitokioj šviesoje. Ir jei Irano valdžia nenusiels, — o tokios vilties jau kaip ir nebematyti — tai visai natūralus dalykas, kad anglų kariuomenė gali atsisirti Irane. Bet rusai turi su Iranu sutartį, kad, jeigu į Iraną įsibrautų svetima kariuomenė, gresianti Irano nepriklausomybei, tai rusai turi teisę ateiti padėti... Aišku, kad anglų kariuomenės pasipriešinimas prieš Irano parlamento priimtą įstatymą vykdyti, bus paskaitytas grasymu Irano nepriklausomybės dėl "pajėgumo elekso". Tai susirėmimas gali būti rimtas, net negu Korėjoje. Tokiomis aplinkybėmis, Maskva, jeigu tik gali, neleis kinams Korėjoje taikytis, net jeigu jie būtų ir labai skaudžiai sumušti.

DIRVA

Paskutiniu metu pasitaiko ypatingai stiprių atmosferinių trukdymų, kurie žymiai pakenkia radijo susisiekimui. Bijoma, kad tokie reiškiniai kartais gali būti labai kenksmingi karo dalykuose, nes kenkia ne tik radiotelegrafu, bet ir radaro veikimui. Jų priežastis esanti — saulės dėmės, kurių fotografiją padarė Anglijos observatorija Greenwiche.

Laisvosios Europos radijas

Prie Muencheno pradėjo veikti naujas amerikiečių 135 kilovatų stiprumo siųstuvas "Laisvoji Europa", kurį su didelėmis išlaidomis atidarė pats amerikiečių "Tautinio Laisvosios Europos Komiteto" pirmininkas D. Jacksonas. Pirmosios transliacijos duotos į Čekoslovakiją. Iš visų tautinių grupių kolkas jie čia aktyviausiai ir reiškiiasi. Pertraukų signalai duodami Laisvės vrapo iš Berlyno skambėjimu. Dirba 450 tarnautojų, iš kurių 200 vokiečių, 135 čekai ir slovakai, 50 amerikiečių, likusieji kitų tautybių. Vėliau programos bus išplėtos ir kitoms kraštams, išskyrus Vokietijos Rytinę zoną ir Sov. Sąjungą. Lėšos — iš amerikiečių aukų.

Kitas FE siųstuvas veikia netoli nuo Mannheimo ir savo 7,5 valandų kasdieninę programą skiria Lenkijai, Rumunijai, Vengrijai ir Bulgarijai. Tokių stočių tinklu per trejetą metų numatoma apjuosti visą žemę.

Ir Tilvytis jau rašytojas milijonierius

Romos savaitraštis "L'Ora dell'Azione" per keletą numerių išspausdino seriją straipsnių,

pavadintų "Sovietiniai milijonieriai", kuriuose vaizdžiai aprašo, kaip sovietinei propagandai tar naują rašytojai, muzikai, menininkai, mokslininkai padaromi sovietiniais buržuais. Tarp kitų sovietinių tos rūšies "įžymybių" paminėtas ir "lietuvis poetas" T. Tilvytis. Jo eilėraščiai ir kita tos rūšies "kūryba" skirta garbinti Stalinui už "išvadavimą" lietuvių darbo žmonių, kurie ištikro yra netekę teisės pasirinkti darbą ir keisti darbovietę; už išvadavimą ūkininkų, kurie ištikro yra priversti atsisakyti žemės ir eiti į kolchozus, už "išvadavimą" inteligentų, kurie yra netekę bet kokios individualinės laisvės. "Šis savo tautos išdavimas, paskelbtas tautine kalba, — rašo toliau laikraštis, — Kremliaus buvo gausiai apmokėtas, ir Lietuva šiandien gauna 10 milijonų dolerių turėdama sovietinį milijonierių, bet ne tautinį poetą. Jo eilėraščių rinkinys, pavadintas "Lietuviškojo žemė", 1951 m. kovo mėn. buvo apdovanotas 50.000 rublių Stalinio premija." (ELTA)

Amerikos Lietuvių Legiono seimas

Kpt. P. Jurgėla išrinktas legiono vadu.

Gegužės 12 d. Hartford, Conn. lietuvių parapijos mokyklos salėje Am. Liet. Legiono 7-jo (vietos) posto rėmėjos (Ladies' Auxiliary) su Kortinaitiene prieky surengė priėmimą ir vėles suvažiavusius legiono atstovams ir svečiams. 7 posto adjutantas Z. Strazdas buvo valdovu ir pakvietė prelatą J. Ambotą sukalbėti maldą. Po vakarienes kalbėjo prel. Ambotą, W. Kortinaitis, P. Jurgėla, Slocum, V. Morkus ir kiti. Visi kalbėtojai ragino legionininkus daugiau veikti, telkti po Am. Lietuvių Legiono vėliava naujų jėgų (ypač buv. JAV karių 2-jo D. Karo veteranus ir Lietuvos karių), remti Amerikos pradžią kovą prieš karingąją komunistą, o taip pat gyvau-

talkinti Lietuvos išlaisvinimo kovai. Tenka džiaugtis, jog šias prievoles jausmingai kėlė ne tik buvę Lietuvos kariai, bet ir buvę JAV kariai, čia gimusieji. Tokios kalbos stiprina vieningą nuotaiką.

Po vakarienes prasidėjo Am. Liet. Legiono seimas, kurį atidarė ir vedė legiono vado 1-sis pavaduotojas W. Kortinaitis. Sekretoriais buvo ALL štabo adjutantas F. Norcum (Norkūnas) ir 7 posto adj. Z. Strazdas. ALL štabo pareigūnai Kortinaitis, Slocum ir Norcum nušvietė skaudų būvį dėl štabo neveikumo ir nesirūpinimo legiono reikalais. Dabar gyvuoja ir veikia tik trys postai: Brooklyn, N. Y., New Britain ir Hartford, Conn. Apie jų veikimą ir būvį smulkiau pranešė 1-jo Dariaus-Girėno posto vadas P. Jur-

gėla, 4-jo Rydz (Radzevičiaus) posto vadas P. Schwarz ir 7-jo F. Sabonio posto vadas V. Morkus. Šie postai gražiai veikia savybėje, susirenka kas mėnesį, dalyvauja vietos paraduose, JAV Valst. ir Lietuvos žuvusiųjų karių gerbimo iškilmėse, Vasario 16 šventėje, turi savo atstovus Lietuvių Taryboje, talkina Balfui ir tt.

Viešose iškilmėse postai dalyvauja su Amerikos, Lietuvos ir legiono vėliavomis.

Po pranešimų iškelta aikštėn organizaciniai trūkumai, pageidavimai, sumanymai ir svarstyta kiti reikalai. Pageidauta, kad visi legionininkai įsigytų uniformą (kepuraitė su legiono ženklu Vyčio Kryžium yra privaloma). Hartfordo Lietuvių Piliečių Klubas yra paskyręs \$400 auką vietos postui (uniformai įsigyti).

Seime dalyvavo postų atstovai, ALL štabo keli pareigūnai, legiono rėmėjų - moterų atstovės ir svečiai. Amerikos Liet.

legiono štaban išrinkti šie asmenys, buvę Lietuvos ir Amerikos kariai: legiono vadas P. Jurgėla (Liet. kpt.), 1-sis pavaduotojas F. Norcum (JAV I didž. karo vet.), 2-sis pavaduotojas A. Leonaitis (JAV II karo vet.), adjutantas J. Liaukus (Liet. kpt.), ūkvedys - išdininkas A. Urbonas (JAV I k. vet.), teisėjas T. Sereika (Liet. kariuomenės teismo plk.), kapelionas kan. prof. J. Meškauskas (1-sis Liet. kar. kapelionas), inspektorius Z. Strazdas (Liet. kpt.), gydytojas dr. J. Bučnis (JAV kpt.), ginklininkas J. Bogušas (JAV II k. vet.) ir budėtojas A. Žemaitis (JAV ir Liet. puskarin.). Senasis ALL štabo adjutantas F. Norcum prisaiškino ir įpareigojo naujus legiono vadus bei vyriausius paeigūnus. Baigiant seimą kariai pagerbta žuvusieji JAV ir Lietuvos ginklo draugai.

J. Strazdas
Seimo sekretorius

Sunki J. Krumino padėtis

Neseniai "Gabijs" išleido J. Krumino knygą "Naktis viršum širdies". Skaitytojas nusiperka, su malonumu perskaito, bet nepagalvoja, jog tai gali būti paskutinė šio autoriaus gulbės giesmė. Ištikrųjų J. Kruminas įkandinė seka Biliūno ar Vaičiūno liūdno gyvenimo keliu. Juoba skaudu, kad mes turime, palyginti, gausią ir kultūringą tautinę bendruomenę, kuri į rašytojų atsišaukimą literatūros fondo reikalui liko beveik kurčia.

Literatūros fondo paskirtis dvejopa: paremti sunkią literatūros padėtį ir gelbėti pašlijusią rašytojų sveikatą. Tokių rašytojų, kuriems reikalinga neatidėdama pagalba, turime keletą. Štai kad ir Europoje gyvena vienas iš stambiausių mūsų rašytojų, sulaukęs jau 60 metų, dažnas bendradarbis ne vieno lietuviško laikraščio, kasdien susiduria su nelemtu klausimu: už ką rytoj nusipirks duonos? Kitas Brooklyne gyvena poetas dirba fabrike, o ištikrųjų jam būtų būtinas reikalingas bent vasarą keletą mėnesių pagyventi pušyne. Jo sveikatos padėtis tokia, kad kol užlipa III augštą, turi bent šešis kartus sustoti pasilsėti, nors tenuri pavos 44 metus. Taip pat turime porą veteranų, kuriems amžius nebeleidžia finizio darbo dirbti, LRK valdyba skirsto pagal reikalus jų raštai pakėlė juos į Rašytojų D-jos garbės narius, bet jeigu tai, ką jie turi galvoje, liks neparašyta tik dėl to, kad mūsų visuomenė nesudarys jiems reikiamų sąlygų, bus nekainojamas nuostolis mūsų literatūrai ir didelė gėda lietuvių bendruomenei.

Rodos, perdėm aišku, kad ne vienas minėtų pavyzdžių negali laukti "geresnių laikų". Bet J. Krumino padėtis tiesiog tragiška. Prieš kelis mėnesius vieno

lietuvių mokytojo asmeninėmis pastangomis jis buvo priimtas į džiovininkų ligoninę Edmundsthalėje (Vokietijoje, anglų zonoje), o artimiausios lietuviškos stovyklėlės komitetas savo antspaudu patvirtino, kad už J. Kruminą bus kas mėnuo sumokėta ligoninei reikalaujamos 75 Dm. Deja, komitetas pinigų visai neturi, tik jis tikėjosi, kad iš Amerikos bus parūpinta tam rašytojui nuolatinė pašalpa. Bet vien gulėjimas ligoninėje ne daug tepadės — reikalingi vaistai, kurie Vokietijoje brangūs, o pinigų jiems nėra. Laimei, pernai gruodžio mėn. Chicagoje vienam parengime buvo pravesta rinkliava ir pasiūta J. Kruminui \$100 su viršum. Tuo būdu galėjo būti keli mėnesiai apmokėti bent už išlaikymą ligoninėje. Neseniai Rašytojų D-ja gavo porą laiškų, daugiau negu graudingų, kur rašoma, jog gegužės 15 d. J. Kruminas bus iš ligoninės išmestas, jei ligi to laiko nebus apmokėtos sąskaitos.

Rašytojų D-ja, neturėdama kitų kelių bei priemonių, kreipiasi viešai į lietuviškas širdis, prašydama pagal išgales atsiųstų paramos. Siunčiant reikia pažymėti, ar pinigai siunčiami J. Kruminui paremti, ar bendram Literatūros fondui, kurio lėšas LRK valdyba skirsto pagal reikalus. Pinigus prašoma siųsti Rašytojų D-jos pirmininko adresu: B. Babrauskas, 1436 S. 50 Ave., Cicero, Ill.

LRK valdyba pirmą konkretų žygį J. Krumino reikalui padarė gegužės 5 d. įžuliai įsibraudama į Chicago Lietuvos Studentų D-jos vakarą. Tremtinių namuose, kur parinko aukų ir surinktus \$47.30 gegužės 7 d. pasiuntė J. Kruminui į Vokietiją. L. Rašytojų D-jos Valdyba

Patogumas priešui

Tardymas, kurį senato komisija dabar veda dėl gen. MacArthuro atleidimo priežasčių, savo pobūdžiu ir mastu yra pirmas toks pasaulyje buvusių ir esančių valstybių istorijoje.

Visų pirma, jis neturi sau lygaus savo apimtimi. Tris dienas atsakinėjo į klausimus gen. MacArthuras, septynias dienas — gen. Marshallas, dabar jau tiek pat laiko trunka gen. Bradley klausinėjimas. Tiesa, šio pastarojo klausinėjimas buvo kiek sukludytas vieno specialaus atsitikimo. Gen. Bradley nesutiko atsakyti, kas buvo kalbėta slapta pasitarime pas prezidentą, kur buvo tariamas, ką daryti su gen. MacArthuru. Kilo klausimas, ar gen. Bradley privalo, ar neprivalo tai pasakyti. Jei privalo, tai už atsakymą atsakyti jis turėtų būti baudžiamas, kaip įžeidęs senatą...

Bet komisija pagaliau nutarė, kad neprivalo. Bradley toliau klausinėjamas. Dar numatomi klausiti visi trys atskirų karinių pajėgų vadai, Achesonas ir gal dar eilė kitų žymių asmenų. Didžiuojamasi, kad tai yra didžiausia demokratinių politikos mokykla. Tai tiesa, bet ji tuo pačiu metu yra ir didelis patogumas priešui, nes atidengia visus politikos vadų planus ir jų galvojimo būdą, parodo, ko iš Amerikos galima tikėtis, ir ko galima nesibijoti...

mas, ar gen. Bradley privalo, ar neprivalo tai pasakyti. Jei privalo, tai už atsakymą atsakyti jis turėtų būti baudžiamas, kaip įžeidęs senatą... Bet komisija pagaliau nutarė, kad neprivalo. Bradley toliau klausinėjamas. Dar numatomi klausiti visi trys atskirų karinių pajėgų vadai, Achesonas ir gal dar eilė kitų žymių asmenų. Didžiuojamasi, kad tai yra didžiausia demokratinių politikos mokykla. Tai tiesa, bet ji tuo pačiu metu yra ir didelis patogumas priešui, nes atidengia visus politikos vadų planus ir jų galvojimo būdą, parodo, ko iš Amerikos galima tikėtis, ir ko galima nesibijoti...

DIRVA, Lithuanian Weekly, published by Ohio Lithuanian Publishing Company, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland every Thursday. Editor Vincas RASTENIS, Assistant Editor Baly GAIDZIUNAS. Entered at Second-Class matter December 6th, 1915, at the Cleveland Postoffice under the act of March 3, 1879. Subscriptions per year in advance: in the United States — \$4.00, in Canada — \$4.50 (5:00 Canadian dollars), elsewhere — \$5.50. DIRVA išleista kiekvieną ketvirtadienį Clevelande. Leidžia Ohio Lietuvių Leidybos B-va. Prenumeratos kaina metams, mokant iš anksto: Jungtinėse Amerikos Valstybėse — \$4.00, Kanadoje — \$4.50, (5.00 kanadiški doleriai), kitur — \$5.50. Galima mokėti ir dalimis, pradedant bet kurio mėn. laiku.